

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของ กรุงเทพมหานครไปสู่เศรษฐกิจ พอเพียงตามแนวพระราชดำริ*

วรฤทธิ หิรัญรักษ์

ภาคีสมาชิก สำนักกรรมศาสตร์และ
การเมือง ราชบัณฑิตยสถาน

ความนำ

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวพระราชดำริที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทาน เพื่อชี้แนวทางในการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมานานกว่า ๓๐ ปีแล้ว ตั้งแต่ก่อนที่ประเทศไทยเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจเมื่อกลาง พ.ศ. ๒๕๔๐ และต่อมาภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อพลิกฟื้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางปฏิบัติที่สามารถนำไปปฏิบัติได้เป็นอย่างดี ทั้งระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และระดับประเทศ มีตัวอย่างของประชาชนจำนวนมากที่น้อมนำเอาพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการดำรงชีวิต จนทำให้ตนเอง

สามารถหลุดพ้นจากภาวะความยากจนและมีหนี้สินท่วมตัว สามารถสร้างความพอเพียงให้แก่ชีวิต และมีเงินออมเก็บไว้ใช้ในยามจำเป็น สร้างความมั่นคงให้แก่ตนเองได้ในระดับชุมชนก็มีตัวอย่างของหลายชุมชนชนบทและชุมชนเมืองที่ดำเนินการเศรษฐกิจชุมชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ชุมชนกลายเป็นชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง สมาชิกของชุมชนมีงานทำ มีรายได้จากเศรษฐกิจชุมชน ทำให้สมาชิกของชุมชนมีความพอเพียงที่เลี้ยงตนเอง หลุดพ้นจากภาวะหนี้สิน และมีเงินออมเป็นหลักประกันความมั่นคงของชีวิต ชุมชนมีกิจกรรมของเศรษฐกิจชุมชนและมีเงินออมทรัพย์ในรูปกองทุนชุมชน ให้สมาชิกกู้ยืมไปใช้เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนหรือเป็นเงินลงทุนเพื่อประกอบอาชีพสร้างรายได้สร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิต ชุมชนมีเงินทุนสำหรับจัดหา

บริการขั้นพื้นฐานและสวัสดิการสงเคราะห์ต่าง ๆ ให้แก่สมาชิกของชุมชนได้อย่างพอเพียง ตัวอย่างของชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงที่นำเสนอโดยคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เช่น

(๑) ชุมชนบ้านม่วงหวาน—โคกเจริญ อำเภอลำปาง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นชุมชนชาวไทยภูเขา (ส่วย) มีประชากร ๑๕๗ หลังคาเรือน ประชากร ๖๐๗ คน ในชุมชนมีกลุ่มออมทรัพย์ที่มียอดเงินฝากรวมทั้งสิ้น ประมาณ ๗.๕ ล้านบาท ขณะที่มียอดเงินปล่อยกู้ให้กับสมาชิกประมาณ ๖ ล้านบาท ซึ่งสมาชิกที่กู้เงินไปส่วนใหญ่นำไปใช้หนี้เงินกู้ที่มีอยู่เดิม เช่น หนี้ ธ.ก.ส. (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์) และบางส่วนนำไปซื้อที่ดินทำกินเพิ่ม ชุมชนมีร้านค้าชุมชน โรงสีชุมชน

* เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการและการจัดเวทีสาธารณะ เรื่อง มหกรรมสู่กรุงเทพฯ เมืองน่าอยู่ วันที่ ๒๓-๒๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๕ ณ ห้องแกรนด์ฮอลล์ ชั้น ๒ ศูนย์นิทรรศการและการประชุมไบเทค กรุงเทพฯ

ฉางข้าวชุมชน รถยนต์ข้าวของชุมชน โรงงานผลิตน้ำปลา กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ รถยนต์บริการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ซึ่งมีทุนมาจากการร่วมทุนของสมาชิกในชุมชน และจากกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้านร่วมหุ้นกันผลิตขนม เช่น กะหรี่ปั๊ป ครอบ-แครงกรอบ แซมพูสระผม จำหน่ายในร้านค้าชุมชน

(๒) ชุมชนบ้านร่องกาศใต้ ตำบลร่องกาศ อำเภอสองเม่น จังหวัดแพร่ มี ๓๑๕ หลังคาเรือน มีประชากร ๑,๓๐๐ คน เศรษฐกิจชุมชนประกอบด้วย กลุ่มข้าวร่องกาศใต้ (รับซื้อข้าวจ้าวปลอดสารพิษจากสมาชิกและชาวบ้านอื่น ๆ ในชุมชน นำมาสีเป็นข้าวกล้องด้วยเครื่องสีข้าวแบบมือหมุน เพื่อจำหน่ายเป็นรายได้ของกลุ่ม) กลุ่มปุ๋ยชีวภาพ กลุ่มแปรรูปอาหาร (ทำขนม) กลุ่มออมทรัพย์ และร้านค้าชุมชน

(๓) ชุมชนบ้านหนองกลางดง ตำบลศิลาลอย กิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีกลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มร้านค้าชุมชน กลุ่มปื้มน้ำมัน ชุมชน โรงกวนสับปะรด และแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร กลุ่มสตรี ประปาหมู่บ้าน และกองทุนรวมบ้านหนองกลางดง ซึ่งมีรายได้มาจากผลกำไรของทุก ๆ กลุ่มกิจกรรม โดยกำหนดว่าร้อยละ ๒๐ ก่อนปันผลของทุกกลุ่มกิจกรรมจะถูกหักเข้ากองทุนรวม ทำให้กองทุนรวมนี้มีเงินเข้าปี

ละกว่าแสนบาท ส่วนหนึ่งเพื่อสำรองไว้ใช้ในยามฉุกเฉิน อีกส่วนหนึ่งจะนำมาจัดสวัสดิการ เช่น ทุนการศึกษาแก่เด็กที่ยากจน การสงเคราะห์คนชรา

(๔) ชุมชนบ้านวังลุ่ม ตำบลละอุ่นเหนือ อำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง เป็นชุมชนเล็ก ๆ มีเพียง ๒๓ ครัวเรือน ประชากร ๑๔๐ คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา รองลงมาทำไร่กาแฟ ปลูกไม้ผล ทำนา เลี้ยงหมู เป็ด ไก่ ทำการเกษตรผสมผสาน กิจกรรมเศรษฐกิจชุมชน ได้แก่ ระบบประปาภูเขา การอนุรักษ์พันธุ์ปลา กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ กลุ่มทำไม้กวาดดอกอ้อ ตลาดกลางหมู่บ้าน การปลูกป่าชุมชน และการท่องเที่ยวชุมชน

(๕) ชุมชนแผ่นดินทองคอยรุดตี๊กว่า หมู่ ๕ แขวงโคกแฝด เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร เป็นชุมชนที่มีสมาชิก ๑๓๓ ครัวเรือน มีประชากร ๖๖๘ คน ประชากรกว่าร้อยละ ๘๐ นับถือศาสนาอิสลาม มีมัสยิดคอยรุดตี๊กว่า เป็นศาสนสถานสำคัญ และเป็นศูนย์กลางของชุมชน กิจกรรมชุมชนที่ทำให้ชุมชนอยู่อย่างพอเพียงในสังคมเมืองได้ ในด้านการศึกษาและการเรียนรู้ ประกอบด้วย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ชุมชนแผ่นดินทองคอยรุดตี๊กว่า โรงเรียนอิสลามลำไทร (ระดับชั้นอนุบาล-ประถมศึกษาปีที่ ๖ ซึ่งตั้งอยู่ภายในชุมชน) โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก (ระดับ

มัธยมศึกษาตอนต้น และมีชมรมปลายตั้งอยู่ไม่ไกลจากชุมชน) มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ซึ่งนอกจากจะเปิดรับเยาวชนเข้าศึกษาแล้ว ยังมีโครงการประสานสัมพันธ์กับชุมชน เข้ามาจัดกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถาบันการศึกษาและชุมชนอย่างสม่ำเสมอ และโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามของชุมชน ในด้านระบบสวัสดิการและเศรษฐกิจชุมชน ประกอบด้วย ศูนย์สุขภาพชุมชน สหกรณ์ร้านค้าชุมชนแผ่นดินทองคอยรุดตี๊กว่า กองทุนชุมชน ๑ ล้านบาท กองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ กองทุนชะกาด (ทานบั้งค้ำของชาวมุสลิมทุกคน และทานไม่บั้งค้ำทั้งส่วนที่บริหารจัดการโดยมัสยิด และส่วนที่เก็บไว้กับตัวเอง เพื่อช่วยเหลือฉุกเฉินผู้เดือดร้อนในชุมชนและบำรุงมัสยิด)

แต่อย่างไรก็ตาม คนโดยทั่วไปยังเข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของชาวชนบทและชุมชนชนบทมากกว่าที่จะเป็นเรื่องหรือแนวทางการปฏิบัติของคนในเมือง หรือชุมชนในเมือง ทั้ง ๆ ที่ตามความเป็นจริง เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับทุกคนและทุกชุมชน ไม่ว่าจะเป็นคนในชนบทหรือคนในเมือง และทั้งชุมชนในชนบทและชุมชนในเมือง ดังตัวอย่างที่นำมาเสนอข้างต้น แม้กระทั่งในระดับประเทศ ทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙) และรัฐบาล พัน-

ตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ก็ได้ได้นำเอาแนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ซึ่งก็ประสบความสำเร็จทำให้ประเทศไทยสามารถหลุดพ้นจากภาวะวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจได้

กรุงเทพมหานครในปัจจุบันมีประชากรประมาณ ๑๐ ล้านคน (ตามทะเบียนราษฎร ๕.๖ ล้านคน และประชากรแอบแฝงอีกกว่า ๔ ล้านคน) มีชุมชน ๑,๗๔๕ ชุมชน มีประชากรอยู่ในชุมชนมากกว่า ๑.๖ ล้านคน และจากประมาณการณของกรุงเทพมหานคร กว่าร้อยละ ๖๐ มีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน ดังนั้น ถ้าหากสามารถทำให้ประชากรกรุงเทพมหานครนำเอาแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตได้ ก็อาจช่วยให้ประชากรคนส่วนใหญ่ของกรุงเทพมหานครมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นได้

สบายเพียงพอได้ทุกคน ประกอบกับในโอกาสที่ นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร มีวิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนากรุงเทพมหานครไปสู่ความเป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน ชุมชนเข้มแข็ง ครอบคลุมอบอุ่น โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ ของยุทธศาสตร์ส่งเสริมเศรษฐกิจเมือง และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมให้เข้มแข็ง ได้แก่ การเพิ่มศักยภาพเศรษฐกิจชุมชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วยบทความนี้จึงมีจุดประสงค์ที่จะนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง และสำรวจหาแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของกรุงเทพมหานครในรูปของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อส่งเสริมให้ชาวกรุงเทพมหานครได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นได้ง่ายและสบายเพียงพอได้ทุกคน โดยจะเริ่มต้นจากการทำความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง และปรัชญา

ของเศรษฐกิจพอเพียง และแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนแบบพอเพียงของกรุงเทพมหานครให้ประสบความสำเร็จได้

แนวพระราชดำริ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับ “เศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมานานกว่า ๓๐ ปีแล้ว ตั้งแต่ก่อนที่ประเทศไทยเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจเมื่อกลาง พ.ศ. ๒๕๔๐ และต่อมาภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้พสกนิกรรอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นความสำคัญของความ “พออยู่พอกิน” ว่ามีผลต่อราษฎรและประเทศชาติ ดังนี้

“การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐานคือ ความพอมี พอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่เบื้องต้นก่อนโดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐานความมั่นคงพร้อมพอสมควร และปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นสูงโดยลำดับต่อไป...”

(พระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานแก่บัณฑิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๗)

“...คนอื่นจะว่าอย่างไรช่างเขา จะว่าเมืองไทยล้าสมัย ว่าเมืองไทยเซย ว่าเมืองไทยไม่มีสิ่งที่สมัยใหม่ แต่เราอยู่พอมีพอกิน และขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทยพออยู่พอกิน มีความสงบ และทำงาน ตั้งจิตอธิษฐาน ตั้งปณิธาน ในทางนี้ที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบพออยู่พอกิน ไม่ใช่จะรุ่งเรืองอย่างยอด แต่ว่ามีความพออยู่พอกิน มีความสงบ เปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ถ้าเรารักษาความพออยู่พอกินนี้ได้ เราก็คะยอด้ยงวดได้...”

(พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต วันพุธที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๑๗)

“...การจะเป็นเช่นนั้น ไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกินนั้น หมายความว่า อุ่มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเอง...”

“...ความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่า ทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัว จะต้องทอผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอ จะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการ ก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก อย่างนี้ท่านนักเศรษฐกิจต่าง ๆ ก็มาบอกว่าล้าสมัย จริง อาจจะมีล้าสมัย คนอื่นเขาต้องมีการเศรษฐกิจ ที่ต้องมีการแลกเปลี่ยน เรียกว่าเป็นเศรษฐกิจการค้า ไม่ใช่เศรษฐกิจความพอเพียง เลย์รู้สึกว่ามันไม่หรูหรา แต่เมืองไทยเป็นประเทศที่มีบุญอยู่ว่า ผลิตให้พอเพียงได้...”

“...ถ้าสามารถที่จะเปลี่ยนไป ทำให้กลับเป็นเศรษฐกิจแบบพอเพียง ไม่ต้องทั้งหมดแม้แต่ครั้งก็ไม่ต้อง อาจจะสักเศษหนึ่งส่วนสี่ ก็จะสามารถอยู่ได้ การแก้ไขอาจจะใช้เวลา ไม่ใช่ง่าย ๆ โดยมากคนก็ใจร้อน เพราะเดือดร้อน แต่ถ้าทำตั้งแต่เดี๋ยวนี้ก็สามารถที่จะแก้ไขได้...”

(พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๐)

“...คำว่าพอเพียง มีความหมายอีกอย่างหนึ่ง มีความหมายกว้างออกไปอีก ไม่ได้หมายถึงการมีพอสำหรับใช้ของตนเอง...”

“...พอเพียงนี้ก็หมายความว่า มีกินมีอยู่ ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่หรูหราก็ได้ แต่ว่าพอ แม้บางอย่างอาจจะดูฟุ่มเฟือย แต่ถ้าทำให้มีความสุข ถ้าทำได้ก็สมควรที่จะทำ สมควรที่จะปฏิบัติ...”

“...Self-Sufficiency นั้นหมายความว่า ผลิตอะไรมีพอที่จะใช้ ไม่ต้องไปขอซื้อคนอื่น อยู่ได้ด้วยตนเอง...

“...คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิด อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข...”

(พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๓)

“...เศรษฐกิจพอเพียงนั้นเขาตีความว่า เป็นเศรษฐกิจชุมชน หมายความว่า ให้พอเพียงในหมู่บ้าน หรือในท้องถิ่น ให้สามารถที่จะมีพอกิน เริ่มด้วย พอมีพอกิน พอมีพอกินนี้ได้พูดมาหลายปี ๑๐ กว่าปีมาแล้ว ให้พอมีพอกิน แต่ว่าพอมีพอกินนี้ เป็นเพียงเริ่มต้นของเศรษฐกิจ เมื่อปีที่แล้วบอกว่า ถ้าพอมีพอกิน คือ พอมีพอกินของตัวเองนั้น ไม่ใช่เศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน แต่ว่าค่อย ๆ พัฒนาขึ้นมา...

“...เศรษฐกิจพอเพียงที่ได้ย้าแล้วย้าอีก แปลเป็นภาษาอังกฤษว่า Sufficiency Economy ภาษาไทยก็ต่อว่า ว่าไม่มี Sufficiency Economy แต่ว่าเป็นคำใหม่ของเราก็ได้ ก็หมายความว่า ประหยัด แต่ไม่ใช่ขี้เหนียวทำอะไรด้วยความอะลุ่มอล่วยกัน ทำอะไรด้วยเหตุด้วยผล จะเป็นเศรษฐกิจพอเพียง แล้วทุกคนจะมีความสุขแต่พอเพียง เศรษฐกิจพอเพียงนี้เป็นสิ่งที่ปฏิบัติยากที่สุด...”

(พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๓)

“...ฉันพูดเศรษฐกิจพอเพียง ความหมายคือ ทำอะไรให้เหมาะสมกับฐานะของตัวเอง คือทำจากรายได้ ๒๐๐-๓๐๐ บาทขึ้นไป เป็น ๒ หมิ่น ๓ หมิ่นบาท คนชอบเอาคำพูดของฉัน เศรษฐกิจพอเพียงไปพูดกันเลอะเทอะ เศรษฐกิจพอเพียง คือ ทำเป็น Self-Sufficiency มันไม่ใช่ความหมายไม่ใช่แบบที่ฉันคิด ที่ฉันคิด คือ เป็น Self-Sufficiency of Economy เช่น ถ้าเขาต้องการดู TV ก็ควรให้เขามีดู ไม่ใช่ไปจำกัดเขาไม่ให้ซื้อ TV ดู เขาต้องการ

ดูเพื่อสนุกสนาน ในหมู่บ้านไกล ๆ ที่ฉันไป เขามี TV ดู แต่ใช้แบตเตอรี่
เขาไม่มีไฟฟ้า แต่ถ้า Sufficiency นั้นมี TV เขาฟุ่มเฟือย เปรียบเสมือนคน
ไม่มีสตางค์ไปตัด Suit และยังใส่ Necktie Versace อันนี้ก็เกินไป...”

(พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานเมื่อวันที่
๑๗ มกราคม ๒๕๔๔ ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข)

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานคณะกรรมการ
พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการวาง
แผนของประเทศ ตระหนักถึงความ
สำคัญของพระราชดำริเกี่ยวกับ
เศรษฐกิจพอเพียง จึงได้เชิญผู้ทรง

คุณวุฒิจากสาขาต่าง ๆ มาร่วมกัน
พิจารณากลับกรองพระราชดำรัส
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง
ในโอกาสต่าง ๆ สรุปออกมาเป็น
นิยามความหมายปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง และได้ัญเชิญ

มาเป็นปรัชญานำทางในการจัดทำ
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ ฉบับที่ ๙ เพื่อส่งเสริมให้
ประชาชนทุกระดับมีความเข้าใจใน
หลักปรัชญา และนำไปเป็นพื้นฐาน
และแนวทางในการดำเนินชีวิต ดังนี้

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตน
ของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนา
และบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนา
เศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง
ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมี
ระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิด
จากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความ
รอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ
มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้อง
เสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี
และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้
มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา
และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลง
อย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม
จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

บทบาทและความสำคัญของ เศรษฐกิจแบบพอเพียง

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล อดีตเลขาธิการคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ได้กล่าวสรุปความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ดังนี้

เศรษฐกิจพอเพียง คือเศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนให้ดีเสียก่อน คือตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ เพื่อที่จะสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้นต่อไป

ดังนั้น จากความหมายดังกล่าว บทบาทและความสำคัญของเศรษฐกิจแบบพอเพียงก็คือ

๑. เป็นแนวคิดที่มุ่งให้เกิดการพึ่งตนเองเป็นหลัก เน้นการใช้ศักยภาพของคนเสาะแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ได้มากที่สุด เพื่อให้ชีวิตของตนเอง ครอบครัวและชุมชนอยู่รอด
๒. ทำให้เกิดความเข้มแข็งในจิตใจ โดยยึดหลักการพึ่งตนเองทางพุทธศาสนาเมื่อพึ่งตนเองได้แล้ว ก็ทำให้จิตใจสงบ เข้มแข็ง ไม่วิตกกังวล
๓. เกิดความร่วมมือ ร่วมใจ สัมผัสสามัคคีภายในชุมชนเดียวกัน
๔. แก้ปัญหาเศรษฐกิจได้ในระดับหนึ่ง กล่าวคือ ถ้าพอมีพอกิน

แล้วก็จะทำให้ลดปัญหาความยากจนได้

เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเกษตรกร

ในขณะที่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศยังมีอาชีพอยู่ในภาคเกษตร และยังมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่เพียงพอ ยังไม่สามารถเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้อย่างเพียงพอขาดความมั่นคงในการผลิต ผลผลิตเกษตรที่ได้ยังอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากขาดแหล่งน้ำ ปัจจัยการผลิตมีราคาแพง แต่ผลผลิตที่ขายได้ราคาต่ำ เนื่องจากมีปัญหาด้านการตลาดยังขาดการรวมกลุ่มและการร่วมแรงร่วมใจกันเป็นเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชน

แนวคิดระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงสำหรับเกษตรกร ตามแนวพระราชดำริ จึงตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการ **"ทฤษฎีใหม่"** ๓ ขั้น คือ

- ขั้นที่ ๑** มีความพอเพียงเลี้ยงตัวเองได้บนพื้นฐานของความประหยัด ขจัดการใช้จ่าย
- ขั้นที่ ๒** รวมพลังกันในรูปกลุ่ม เพื่อทำการผลิต การตลาด การจัดการ รวมทั้งด้านสวัสดิการ การศึกษา การพัฒนาสังคม ฯลฯ
- ขั้นที่ ๓** สร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพและขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้หลากหลาย โดยประสานความร่วมมือกับภาคธุรกิจ ภาคองค์กรพัฒนาเอกชนและภาคราชการในด้านเงินทุนการตลาด การผลิต การ

จัดการ และข่าวสารข้อมูล โดยมีนัยสำคัญ คือ

ประการแรก เป็นระบบเศรษฐกิจที่ยึดถือหลักการที่ว่า **"ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน"** โดยมุ่งเน้นการผลิตพืชผลให้เพียงพอกับความต้องการบริโภคในครัวเรือนเป็นอันดับแรก เมื่อเหลือพอจากการบริโภคแล้ว จึงคำนึงถึงการผลิตเพื่อการค้า ผลผลิตส่วนเกินที่ออกสู่ตลาดก็จะเป็นกำไรของเกษตรกร ลักษณะเช่นนี้ เกษตรกรจะกลายสถานะเป็นผู้กำหนดหรือเป็นผู้กระทำต่อตลาด แทนที่ว่าตลาดจะเป็นตัวกระทำหรือเป็นตัวกำหนด เกษตรกรตั้งเช่นที่เป็นอยู่ และหลักใหญ่สำคัญยิ่ง คือ การลดค่าใช้จ่าย โดยการสร้างสิ่งอุปโภคบริโภคในที่ดินของตนเอง เช่น ข้าว น้ำ ปลา ไข่ ไม้ผล พืชผัก

ประการที่ ๒ เศรษฐกิจแบบพอเพียงให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มของชาวบ้าน ทั้งนี้ กลุ่มชาวบ้านหรือองค์กรชาวบ้านจะทำหน้าที่เป็นผู้นำดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ให้หลากหลายครบถ้วน ทั้งการเกษตรแบบผสมผสาน หัตถกรรม การแปรรูปอาหาร การทำธุรกิจค้าขาย และการท่องเที่ยวระดับชุมชน ฯลฯ เมื่อองค์กรชาวบ้านเหล่านี้ได้รับการพัฒนาให้เข้มแข็ง และมีเครือข่ายที่กว้างขวางมากขึ้นแล้ว เกษตรกรทั้งหมดในชุมชนก็จะได้รับการดูแลให้มีรายได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งได้รับการแก้ไขปัญหาในทุก ๆ ด้าน ซึ่งจะทำให้เศรษฐกิจโดยรวมของ

ประเทศเติบโตได้อย่างมีเสถียรภาพ ซึ่งหมายความว่าเศรษฐกิจสามารถขยายตัวต่อสภาวะการณ์ด้านการกระจายรายได้ที่ดีขึ้น

ประการที่ ๓ เศรษฐกิจแบบพอเพียงตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเมตตา ความเอื้ออาทร และความสามัคคีของสมาชิกในชุมชนในการร่วมแรงร่วมใจเพื่อประกอบอาชีพต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จประโยชน์ที่เกิดขึ้นจึงมิได้หมายถึง รายได้แต่เพียงมิติเดียว หากแต่ยังรวมถึงประโยชน์ในด้านอื่น ๆ ด้วย ได้แก่ การสร้างความมั่นคงให้กับสถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน ความสามารถในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนบนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดีงามของไทยให้คงอยู่ตลอดไป

เกษตรกรทฤษฎีใหม่ เป็นแนวทางการพัฒนาภาคเกษตรอย่างยั่งยืนตามลำดับขั้น ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแก่ประชาชนเพื่อพัฒนาทัศนคติและวิถีปฏิบัติของครอบครัว และชุมชนในภาคเกษตรกรรมอย่างเป็นขั้นตอน ให้มีความเข้มแข็งมั่นคงและพร้อมที่จะก้าวเข้าสู่กระแสการแข่งขันในยุคโลกาภิวัตน์ เกษตรกรทฤษฎีใหม่ ถือเป็นตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมของการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เห็นเด่นชัดมากที่สุด เนื่องจากเป็นแนว

เกษตรรวมในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่เกี่ยวเนื่องกับการบริหารพื้นที่เพาะปลูกและแหล่งน้ำเพื่อให้เกษตรกร โดยเฉพาะเกษตรกรที่อยู่ห่างไกลจากแหล่งน้ำและมีที่ดินขนาดเล็ก ๕-๑๐ ไร่ สามารถเลี้ยงตัวเองได้อย่างพอเพียง และมีความเสี่ยง ความผันผวนภายนอกลดลง อาทิ ความผันผวนของราคาสินค้า ความเสี่ยงจากการพึ่งพาราคาและปัจจัยการผลิตจากต่างประเทศ

เกษตรทฤษฎีใหม่แบ่งออกเป็น ๓ ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ ๑ เป็นแนวทางการจัดพื้นที่เกษตรกรรมในระดับครอบครัว เพื่อให้สามารถพึ่งพิงตนเองได้ในระดับหนึ่ง โดยมุ่งจัดหาแหล่งน้ำไว้ในไร่นา และสามารถมีอาหารเลี้ยงดูตนเอง และมีรายได้จากผลผลิตส่วนที่เหลือ โดยแบ่งสัดส่วนพื้นที่ทำกิจออกเป็น ๔ ส่วน อาศัยสูตร ๓๐/๓๐/๓๐/๑๐ แบ่งสัดส่วนการใช้พื้นที่เป็น ขุดสระน้ำ/ปลูกผลไม้ยืนต้นและผักต่าง ๆ/ปลูกข้าว/ที่อยู่อาศัยและถนนหนทาง ซึ่งในกรณีที่เกษตรกรครอบครองพื้นที่ ๑๕ ไร่ ร้อยละ ๓๐ ของพื้นที่ใช้ปลูกข้าว ก็จะคิดเป็นพื้นที่ประมาณ ๔.๕ ไร่ ที่เหลืออีก ๔.๕ ไร่ ขุดบ่อน้ำ และเลี้ยงปลาอีก ๔.๕ ไร่ ปลูกผักปลูกต้นไม้ ทำถนนหนทาง และใช้ปลูกบ้าน ทำถนนหนทางอีก ๑.๕ ไร่ ซึ่งเกษตรกรทฤษฎีใหม่ขั้นที่หนึ่งนี้มุ่งแก้ไขปัญหาเกษตรกรที่อยู่ห่างไกลแหล่งน้ำ ต้องพึ่งน้ำฝน

และประสบความเสียหายจากการที่น้ำไม่เพียงพอ แม้กระทั่งสำหรับการปลูกข้าวเพื่อบริโภค และมีข้อสมมุติว่า เกษตรกรมีที่ดินเพียงพอในการขุดบ่อน้ำเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว การดำเนินการแบ่งสรรพื้นที่ตามสูตรของเกษตรทฤษฎีใหม่ จะทำให้แก้ไขปัญหาความเสี่ยงเรื่องน้ำได้ และใช้ที่ดินส่วนอื่น ๆ สนองความต้องการพื้นฐานของครอบครัว รวมทั้งขายในส่วนที่เหลือเพื่อมีรายได้ที่จะใช้จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่ไม่สามารถผลิตเองได้ทั้งหมด เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวให้เกิดขึ้นได้ในระดับครอบครัว เกษตรกรทฤษฎีใหม่ขั้นที่ ๑ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐานทำให้เกิดความพอเพียงในระดับบุคคลและครอบครัว อย่างไรก็ตามในเกษตรทฤษฎีใหม่ขั้นที่ ๑ นี้ เกษตรกรยังไม่สามารถเลี้ยงตนเองได้อย่างสมบูรณ์ทุกด้าน ยังมีความจำเป็นจะต้องได้รับความช่วยเหลือจากชุมชน ราชการ มูลนิธิ และภาคเอกชนอย่างเหมาะสม

เกษตรกรทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ ๒ เป็นการสร้างความพอเพียงในระดับชุมชนและระดับองค์กร เมื่อเกษตรกรและครอบครัวมีความมั่นคงแล้ว โดยการสนับสนุนให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ หรือธุรกิจต่าง ๆ ในชุมชนรวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน โดยเกษตรกรในพื้นที่ ซึ่งมีความพอเพียงในระดับพื้นฐานแล้ว ก็จะรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เพื่อร่วมแรงในการ

ผลิต การจัดการตลาด และพัฒนาสวัสดิการของชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ บนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียนกัน การแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตามกำลังความสามารถของตน ซึ่งถือเป็นการสร้างความสามัคคีภายในท้องถิ่น และเตรียมความพร้อมก่อนก้าวสู่โลกภายนอก

เกษตรทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ ๓

เป็นการสร้างความพอเพียงในระดับประเทศ โดยการส่งเสริมให้ชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจสร้างความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ ในประเทศ เช่น บริษัทขนาดใหญ่ ธนาคาร สถาบันวิจัย เป็นการสร้างความร่วมมือกับแหล่งเงินทุนและแหล่งพลังงานภายนอกเพื่อสนับสนุนด้านการลงทุนและการพัฒนาคุณภาพชีวิต

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในลักษณะเช่นนี้จะเป็นประโยชน์ในการสืบทอดภูมิปัญญาแลกเปลี่ยนความรู้ เทคโนโลยี และบทเรียนจากการพัฒนา หรือร่วมมือกันพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ประเทศอันเป็นสังคมซึ่งประกอบด้วย ชุมชน องค์กร และธุรกิจต่าง ๆ ที่ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง กลายเป็นเครือข่ายชุมชนพอเพียงที่เชื่อมโยงกันด้วยหลักไม่เบียดเบียน แบ่งปัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้มากที่สุด

อย่างไรก็ดี แนวพระราชดำริเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่นี้ เป็นเพียงตัวอย่างภาคปฏิบัติของเศรษฐกิจพอเพียงตัวอย่างหนึ่ง ในขณะที่เศรษฐกิจพอเพียงมีความหมายกว้างกว่า

ทฤษฎีใหม่ โดยเป็นกรอบแนวคิดที่ขับเคลื่อนหลักการและแนวทางปฏิบัติของทฤษฎีใหม่ ซึ่งเศรษฐกิจพอเพียงนี้ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทอื่น ๆ ได้อีกนอกเหนือจากภาคเกษตรกรรม ทั้งผู้ที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมที่อาศัยอยู่ในเมือง ทั้งที่เป็นข้าราชการ ทหาร ตำรวจ พ่อค้า นักธุรกิจ พนักงานบริษัท คนงานโรงงาน และประชาชนทั่วไป

เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้ที่ยังอยู่นอกภาคการเกษตร และผู้ที่ยู่อาศัยในเมือง

เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตได้สำหรับคนที่อยู่นอกภาคการเกษตร และคนที่อยู่อาศัยในชุมชนเมือง เพราะเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญา เป็นแนวปฏิบัติตน ไม่ว่าบุคคลนั้นจะอยู่ในกิจกรรม หรืออาชีพใด ก็ควรยึดวิถีชีวิตไทยอยู่แต่พอดี ไม่ฟุ้งเฟ้อ อยากรั้วประโยชน์ ไม่ยึดวัตถุเป็นที่ตั้ง ยึดเส้นทางสายกลาง อยู่กินตามฐานะ ใช้สติปัญญาในการดำรงชีวิต เจริญเติบโตอย่างค่อยเป็นค่อยไป ไม่ใช่หลักการลงทุนเชิงการพนัน ซึ่งตั้งอยู่บนความเสี่ยง กู้เงินมาลงทุนโดยหวังรวยอย่างรวดเร็ว แล้วก็ไปสู่ความล้มละลายในที่สุด ตั้งอยู่บนหลักของ “รู้ รัก สามัคคี” ใช้สติปัญญาปกป้องตนเองไม่ให้หลงกระแสนิยมโลกาภิวัตน์โดยไม่รู้ถึงเหตุและผลตามสภาพแวดล้อมของไทย

รู้จักแยกแยะสิ่งดี สิ่งเลว สิ่งที่เป็นประโยชน์ตามสภาพความเป็นจริงของบ้านเมืองเป็นที่ตั้ง มีความรักความเมตตา ที่จะช่วยเหลือสังคมให้รอดพ้นจากภัยพิบัติ และรวมพลังกันด้วยความสามัคคีเป็นหมู่เหล่า ขจัดข้อขัดแย้งนำไปสู่ความประนีประนอม รักษาผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง แล้วก็จะเป็นการปฏิบัติตนตามแนวทางพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงได้ทั้งสิ้น

เศรษฐกิจชุมชน

คำว่า “เศรษฐกิจชุมชน (Community Economy)” มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังที่รวบรวมไว้ในวารสารเศรษฐกิจและสังคม ปีที่ ๔๑ ฉบับที่ ๖ พฤศจิกายน-ธันวาคม ๒๕๔๗ ฉบับเจาะลึกชุมชนไทย ศักยภาพและโอกาสการพัฒนาสู่ความยั่งยืนของสำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

นพ.ประเวศ วะสี ให้ความเห็นและความหมายว่า “เศรษฐกิจพื้นฐาน เศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจพอเพียง มีความคล้ายคลึงกันหรือเหมือนกัน เนื่องจากเศรษฐกิจพื้นฐานซึ่งมีความหมายเดียวกับเศรษฐกิจชุมชนล้วนมุ่งไปสู่เศรษฐกิจสมดุล เช่นเดียวกับเศรษฐกิจพอเพียงที่หมายถึง พอเพียงสำหรับทุกคน มีธรรมชาติพอเพียง มีความรักพอเพียง มีปัญหาพอเพียง เกิดความสมดุล เศรษฐกิจพื้นฐานหรือเศรษฐกิจชุมชน เป็นเศรษฐกิจที่ไม่มองแบบ

แยกส่วน เป็นเศรษฐกิจที่อยู่บนความเข้มแข็งของสังคมหรือชุมชน อาศัยการสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชน เป็นเครื่องมือพัฒนาเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมอย่างบูรณาการ เศรษฐกิจชุมชนหรือเศรษฐกิจพื้นฐาน มีลักษณะ ๕ ประการ คือ เป็นเศรษฐกิจสำหรับคนทั้งมวล มีพื้นฐานที่เข้มแข็งของชุมชน มีความเป็นบูรณาการอยู่บนพื้นฐานความเข้มแข็งของตนเองและมีการจัดการ และมีนวัตกรรมของชุมชนอย่างไม่หยุดนิ่ง”

สเตฟาน ไบลินสกี ให้ความหมายเศรษฐกิจชุมชนไว้ว่า “เป็นเศรษฐกิจเพื่อชุมชน ที่อธิบายการรวมกลุ่มของคนในชุมชนต่าง ๆ เพื่อจัดหาปัจจัยที่จำเป็นแก่ครอบครัว/ชุมชน ผลิตและจำหน่ายสินค้าของชุมชน จัดหาสินค้าและบริการจากภายนอก และสร้างชุมชนของตนให้เป็นแหล่งจูงใจลูกค้าใหม่ ๆ และจูงใจคนในชุมชนให้เข้ามาเป็นสมาชิกใหม่ ๆ ของกลุ่ม”

สมเกียรติ ตั้งมโน แห่งมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ให้ความหมายว่า “เศรษฐกิจชุมชน คือ การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ทั้งด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม บริการทั้งในด้านการผลิต การบริโภค และการกระจายผลผลิต โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชน คือ ให้มีส่วนร่วมคิด (What?) ร่วมทำ (How?) ร่วมรับผลประโยชน์ (For

Whom?) บนรากฐานของความสามารที่มีอยู่ จากการใช้ ‘ทุนของชุมชน’ ทั้งที่เป็นสินค้าทุน (เครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์การผลิตต่าง ๆ ฯลฯ ที่มีอยู่หรือสามารถจัดหามาได้ตามศักยภาพ) ‘ทุนทางเศรษฐกิจ’ (ปัจจัยที่สนับสนุนให้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างสะดวกราบรื่น เช่น ที่ดิน แหล่งน้ำ สภาพภูมิประเทศ การคมนาคม เป็นต้น) และ ‘ทุนทางสังคม’ (วิธีการผลิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศาสนสถาน โรงเรียน สถานือนามัย ฯลฯ)

สมาชิกในชุมชนจะเป็นผู้ตัดสินใจเองว่า ชุมชนจะผลิตอะไรได้บ้าง ตามศักยภาพ และทุนประเภทต่าง ๆ ที่มีอยู่ จะผลิตกันอย่างไร แล้วจะแบ่งปันผลประโยชน์จากการผลิตกันอย่างไร นั่นคือ ชุมชน คิดเอง ทำเองได้เอง โดยมีเป้าหมายที่การพัฒนาขีดความสามารถของคน ครอบครัว และชุมชนด้วยการสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้พึ่งตนเองได้ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น”

ส่วนคำแถลงของชุดโครงการวิจัย “เศรษฐกิจชุมชนหมู่บ้านไทย” ที่วิจัยโดยนักวิชาการและนักวิจัย ๒๗ คน ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ให้ความหมายของเศรษฐกิจชุมชนไว้ว่า “เศรษฐกิจชุมชนเป็นเศรษฐกิจที่มีครอบครัวและชุมชน

เป็นหน่วยผลิต เป็นการผลิตบนพื้นฐานของภูมิปัญญา ทุนทางสังคม และทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน เพื่อบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก การขายผลผลิตเป็นการขายเพื่อให้ได้มาดำรงชีวิตในครอบครัว และชุมชนมิใช่มุ่งการผลิตขนาดใหญ่เพื่อการค้าขายเป็นหลัก เป็นการผลิตที่มีทุนเดิมมาจากการใช้แรงงานในครอบครัวและเป็นการใช้แรงงานเพิ่มขึ้นในกระบวนการผลิตเพื่อทดแทนขนาดครอบครัวที่ขยายตัวและการขาดแคลนที่ดินทำกิน”

ดังนั้น เศรษฐกิจชุมชนตามค่านิยมของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังกล่าวข้างต้น จึงหมายถึงเศรษฐกิจของครอบครัวและชุมชน ที่มุ่งให้เกิดการรวมกลุ่มของคนในชุมชนต่าง ๆ เพื่อผลิตสินค้าและบริการเพื่อใช้ในครอบครัวและชุมชน และจำหน่ายสินค้าและบริการเพื่อจัดหาปัจจัยที่จำเป็นจากภายนอก โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทุนทางสังคม และทรัพยากรของชุมชนเป็นฐานในการผลิต โดยยึดหลักการของความพอเพียงและความสมดุล การเรียนรู้และการพึ่งตนเอง เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนเป็นฐานรากที่มั่นคงของสังคม

การบริหารเศรษฐกิจชุมชน : ตัวอย่างความสำเร็จ

นายไพฑูริก นิ่มเฉลิม และนายเดชพล วิฑูริการักษ์ แห่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม ได้รายงานผลการศึกษา

ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เกี่ยวกับการผลิตสินค้าและการจำหน่ายของชุมชนในพื้นที่ตัวอย่าง ๓ ตัวอย่างคือ ชุมชนตำบลบ้านใหม่ อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา ชุมชนตำบลเสียว กิ่งอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ และกลุ่มสีข้าวกล้อง หมู่ที่ ๕ ตำบลอุโลก อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ เพื่อนำข้อค้นพบเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารเศรษฐกิจชุมชน มาเป็นข้อมูลในการสร้างแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนต่อไป ซึ่งสรุปได้ดังนี้

(๑) การทำงานต้องทำเป็นขั้นตอน อาศัยกระบวนการมีส่วนร่วม และยึดหลักการพึ่งตนเอง ผู้บริหารเศรษฐกิจชุมชนทั้ง ๓ กลุ่มข้างต้นให้ข้อมูลตรงกันว่า การบริหารเศรษฐกิจชุมชนให้ประสบผลสำเร็จต้องใช้หลักการเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง โดยต้องสำรวจทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ เพื่อศรัทธาภาพและความพร้อม ขณะเดียวกันศึกษาตลาดเพื่อดูโอกาสในการประกอบธุรกิจของชุมชน

จากนั้น จึงกระตุ้นการเรียนรู้ของชุมชนโดยใช้วิธีการนำสมาชิกชุมชนไปศึกษาดูงานจากชุมชนที่ประสบความสำเร็จ เพื่อเรียนรู้การพัฒนากลุ่มอาชีพจากของจริง หลังจากนั้นจึงนำความรู้ที่ได้มากำหนดกิจกรรมตามความถนัดของสมาชิกกลุ่ม บนพื้นฐานของวัฒนธรรม ภูมิ

ปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรที่มีอยู่ โดยเน้นการดำเนินกิจกรรมแบบค่อยเป็นค่อยไป ให้สมาชิกได้ร่วมคิดร่วมทำ เรียนรู้การทำงานในรูปกลุ่มบนหลักการพึ่งตนเอง

(๒) การตลาดนำการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ต้องผลิตตามความต้องการของตลาด และผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์แตกต่างจากผลิตภัณฑ์ทั่วไป เช่น กลุ่มเฟืองฟ้าของชุมชนตำบลบ้านใหม่ อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา ได้พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ตลอดเวลา เช่น การตัดเป็นรูปทรงที่หลากหลาย การใช้ภาชนะที่มีความแตกต่าง รวมทั้งมีการจัดหาและสำรองวัตถุดิบโดยจัดทำแปลงเพาะปลูกเฟืองฟ้าในพื้นที่ของสมาชิกกลุ่มด้วย ทำให้ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเป็นที่นิยมของลูกค้า จนผลผลิตไม่พอกับความต้องการของตลาด และชุมชนเห็นว่าการเรียนรู้จากของจริงเป็นสิ่งสำคัญต่อการบริหารกลุ่ม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ต้องการของตลาด ขณะเดียวกัน ต้องสร้างการเรียนรู้ให้แก่สมาชิกกลุ่มเพื่อการพัฒนาคนด้วย

(๓) ทุนดำเนินงานพึ่งเงินออมของชุมชน ชุมชนทั้ง ๓ แห่งใช้เงินทุนจากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งเป็นเงินออมของชุมชนในการดำเนินการกลุ่มอาชีพโดยมีกฎกติกาชัดเจนเกี่ยวกับการบริหารการเงินของกลุ่มทางด้านรายจ่ายรายรับ การจัดสรรเงินรายได้ให้แก่

สมาชิกและกลุ่ม ในกรณีที่มีกลุ่มอาชีพค่อนข้างมาก ต้องการเงินทุนมาก และมีโอกาสทางการตลาดสูง ชุมชนจึงจะขอรับการสนับสนุนจากภายนอกกลุ่ม เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

(๔) การบริหารจัดการกิจการกลุ่มต้องมีกติกาและพัฒนาผู้สืบทอด คณะผู้บริหารงานของกลุ่มได้กำหนดกติกาการทำงานให้แก่กลุ่ม โดยสมาชิกที่สามารถใช้แรงงานทำงานให้แก่กลุ่มจะได้รับค่าตอบแทนตามกติกา ส่วนสมาชิกกลุ่มที่ไม่สามารถใช้แรงงานให้แก่กลุ่มได้ จะได้รับเงินปันผลจากกลุ่มตามที่กำหนด นอกจากนี้ ยังเน้นการพัฒนาคนรุ่นใหม่ ๆ ให้เข้ามาเรียนรู้และร่วมคิด ร่วมทำกับกลุ่มอาชีพ โดยมีสมาชิกเดิมเป็นพี่เลี้ยง เพื่อให้เป็นผู้ที่จะสืบทอดการบริหารงานกลุ่มในอนาคตด้วย

(๕) การพัฒนาเครือข่ายทางด้านการเศรษฐกิจช่วยสร้างพันธมิตรทางการค้า การพัฒนาเครือข่ายทางด้านเศรษฐกิจทั้งการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าสมาชิกกลุ่ม หน่วยงานภาครัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนอื่น ๆ ฯลฯ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและนำความรู้ที่ได้ไปใช้การพัฒนาสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และเป็นไปตามศักยภาพของทรัพยากรบนหลักการพึ่งตนเอง เป็นแนวทางพัฒนาที่ผู้นำชุมชนเห็นว่ามีความสำคัญต่อ

การบริหารกิจการสมัยใหม่

การศึกษาในกลุ่มตัวอย่างทั้ง ๓ แห่งชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนก่อให้เกิดกระบวนการทำงานในรูปกลุ่มสร้างการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่ม เรียนรู้ที่จะปรับตัวเพื่อทำงานภายใต้กฎกติกา และหลักเกณฑ์ที่กำหนด การทำงานเป็นทีม เพื่อมุ่งไปสู่ความสำเร็จของกลุ่ม และสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน และสังคมในที่สุด ผลของเศรษฐกิจชุมชนเห็นได้ชัดเจนอีกประการหนึ่ง คือ การสร้างรายได้และการมีงานทำ สร้างทางเลือกให้คนในชุมชนได้มีโอกาสที่จะทำงานในพื้นที่โดยมีรายได้เพียงพอที่จะใช้จ่ายในครอบครัว

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการสร้างความมั่นคงให้กับเศรษฐกิจชุมชน

จากการศึกษาทั้ง ๓ ชุมชนดังกล่าว ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพบว่า เศรษฐกิจชุมชนจะประสบผลสำเร็จจะต้องมีปัจจัย ดังนี้

(๑) **การมีกระบวนการจัดทำแผนชุมชน** ชุมชนเสี้ยวและบ้านใหม่ เป็นชุมชนที่มีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ค่อนข้างเข้มแข็ง มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สามารถผลิตผลิตภัณฑ์จำหน่ายออกสู่ตลาดได้ เป็นชุมชนที่มีกระบวนการจัดทำแผนชุมชนอย่างต่อเนื่อง และเป็นตำบลต้นแบบในการจัดทำแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง

ของเครือข่ายแผนแม่บทชุมชน ๔ ภาค จึงอาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จในด้านความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจคือ การมีกระบวนการแผนชุมชนที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชาวบ้านหรือชุมชน เข้ามาร่วมกันคิด ร่วมกันศึกษา และร่วมกันดำเนินกิจกรรม

(๒) **ความเป็นผู้นำ** ชุมชนที่จะประสบความสำเร็จต้องเป็นชุมชนที่มีผู้นำที่เข้มแข็ง กระตือรือร้น และได้รับการยอมรับในความตั้งใจในการทำงาน ส่งผลให้คนในชุมชนทำงานด้วยความร่วมแรงร่วมใจ มีความเอื้ออาทรต่อกัน

(๓) **มีทุนทางสังคม** ชุมชนที่มีเศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็งต้องมีทุนทางสังคมมาก เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากร วัฒนธรรมประเพณี ซึ่งได้รับการถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง และสร้างความผูกพันระหว่างคนในชุมชนเข้าด้วยกัน มีทรัพยากรที่เหมาะสมสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น กลุ่มผลิตข้าวกล้อง จะใช้แต่ข้าวเปลือกปลอดสารเป็นวัตถุดิบเท่านั้น เป็นต้น

(๔) **คนและชุมชนมีความสามารถในการเรียนรู้และมีความสามารถในการจัดการความรู้** ในสถานการณ์ที่สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีความเชื่อมโยงกันทุกระดับ ชุมชนจะสามารถสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจได้ จะต้องมีการเรียนรู้และ

การจัดการด้านความรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจสถานการณ์แวดล้อมอย่างรู้เท่าทัน เพื่อชุมชนจะได้ปรับตัว สร้างสรรค์ความคิดให้สอดคล้องและได้รับประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการประกอบธุรกิจชุมชนซึ่งมีเครือข่ายที่หลากหลาย ชุมชนที่ต้องการประสบความสำเร็จจะต้องเรียนรู้และมีทักษะสามารถพัฒนารูปแบบสินค้าและแปรรูปได้ตรงตามความต้องการของตลาด

(๕) **การสนับสนุนจากภาคการพัฒนา** ทั้งภาครัฐและสถาบันการศึกษาเรื่ององค์ความรู้ทางวิชาการ สถานการณ์เปลี่ยนแปลงภายนอก เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับชุมชนจะช่วยสนับสนุนให้ชุมชนมีการพัฒนาและปรับตัวได้เร็วขึ้น ส่วนการสนับสนุนปัจจัยที่ขาดแคลนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสิ่งจำเป็นต่อการเพิ่มโอกาสและเสริมความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจชุมชนแข็งแกร่งยิ่งขึ้น

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงของกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครในยุคที่มี นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ได้กำหนดวิสัยทัศน์ของกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๕๑ ดังนี้

วิสัยทัศน์

กรุงเทพมหานครเป็นเมืองน่าอยู่

อย่างยั่งยืน ชุมชนเข้มแข็ง ครอบคลุม ด้วยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคม

เป้าประสงค์

เพื่อให้แผนบริหารราชการกรุงเทพมหานคร มีกรอบและทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจน จึงกำหนดเป้าประสงค์ของการพัฒนาในช่วง พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๑ ไว้ดังนี้

๑. การจราจรคล่องตัว ปลอดภัย ประชาชนมีทางเลือกในการเดินทางที่สะดวก และประหยัดค่าใช้จ่าย
๒. มีความร่มรื่น สะอาด มีสิ่งแวดล้อมดี ทั้งด้านอากาศ เสียงและน้ำ
๓. มีความปลอดภัยจากอาชญากรรม และสาธารณภัย
๔. เยาวชนและประชาชนมีโอกาสทางการศึกษาที่มีมาตรฐาน และสอดคล้องกับความต้องการอย่างทั่วถึง
๕. ประชาชนมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี มีความตระหนักถึงคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์แห่งความเป็นไทย มีน้ำใจ และมีจิตสำนึกสาธารณะ
๖. มีโอกาสในการประกอบอาชีพสำหรับประชาชน และส่งเสริมบรรยากาศการลงทุนสำหรับภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์การพัฒนา

เพื่อให้การพัฒนากรุงเทพมหานครสู่ความเป็นเมืองน่าอยู่บรรลุผลตามวิสัยทัศน์ข้างต้น จึงกำหนดให้มี

ยุทธศาสตร์การพัฒนา และเป็นการกำหนดภารกิจที่หน่วยงานสังกัดกรุงเทพมหานครต้องมุ่งเน้นและให้ความสำคัญ ที่จะรับผิดชอบเป็นเจ้าภาพดำเนินการ โดยแบ่งยุทธศาสตร์เป็น ๙ ด้าน ได้แก่

๑. การแก้ไขและบรรเทาปัญหาจราจรด้วยการจราจรทางเลือก และระบบอัจฉริยะ
  ๒. การจัดการสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์พลังงาน
  ๓. การเสริมสร้างความปลอดภัยและบรรเทาสาธารณภัย
  ๔. การสร้างโอกาสทางการศึกษา และเรียนรู้อย่างมีคุณภาพมาตรฐานสำหรับคนทุกวัย
  ๕. การส่งเสริมคุณภาพชีวิตในเชิงรุกและจิตสำนึกด้านศิลปวัฒนธรรม
  ๖. การส่งเสริมเศรษฐกิจเมือง และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมให้มีความเข้มแข็ง
  ๗. การวางผังเมืองและพัฒนาเมือง เพื่อความสวยงามน่าอยู่อย่างยั่งยืน
  ๘. การบริหารจัดการเมืองตามหลักธรรมาภิบาล
  ๙. การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารเมืองด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ
- การพัฒนาเศรษฐกิจต่อชุมชนของกรุงเทพมหานครให้ไปสู่เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำรินั้น มียุทธศาสตร์การพัฒนาที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้คือ
- ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การส่งเสริม

เศรษฐกิจเมือง และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมให้เข้มแข็ง ยุทธศาสตร์ที่ ๘ การบริหารจัดการเมืองตามหลักธรรมาภิบาล และยุทธศาสตร์ที่ ๔ การสร้างโอกาสทางการศึกษา และเรียนรู้อย่างมีคุณภาพมาตรฐานสำหรับคนทุกวัย ซึ่งแต่ละยุทธศาสตร์ มีประเด็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์หลัก ตัวชี้วัดกลยุทธ์ โครงการสำคัญ และงบประมาณแต่ละปีต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์การส่งเสริมเศรษฐกิจเมืองและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมให้มีความเข้มแข็ง

การพัฒนากรุงเทพมหานครไปสู่ความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจตามยุทธศาสตร์การส่งเสริมเศรษฐกิจเมือง และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมให้มีความเข้มแข็งประกอบด้วยประเด็นยุทธศาสตร์ ๓ ประการ ดังนี้

๑. การเพิ่มศักยภาพเศรษฐกิจชุมชน ตามแนวพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง”
๒. การส่งเสริมผู้ประกอบการในเชิงรุกเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันโดยเฉพาะอุตสาหกรรมท่องเที่ยว กิจการขนาดย่อม และธุรกิจการเกษตร
๓. การเสริมสร้างปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เพื่อสนับสนุนการลงทุน

โดยมีรายละเอียดของแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ ดังต่อไปนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ : การเพิ่มศักยภาพเศรษฐกิจชุมชนตามแนวพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง”

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์	สนับสนุนให้ประชาชนชาวกรุงเทพมหานครทุกคน ตั้งตัวและเติบโตได้โดยยึดแนวพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง”
----------------------------------	--

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย พ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๕๑
ผู้ผ่านการฝึกอบรมจากศูนย์ส่งเสริมอาชีพและศูนย์ฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้	ร้อยละ ๖๐ ต่อปี
จำนวนผู้ฝึกอบรมมีบัญชีเงินฝาก	ร้อยละ ๒๐ ต่อปี
จำนวนกลุ่มออมทรัพย์ที่เพิ่มขึ้น	ร้อยละ ๒๕ ต่อปี

กลยุทธ์หลัก

- ส่งเสริมการสร้างอาชีพและการจ้างงาน ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมอาชีพครบวงจร พัฒนาคุณภาพแรงงาน และจัดหาตลาดรองรับแรงงาน
- ส่งเสริมและให้ความรู้ในการใช้จ่ายเงินอย่างถูกต้องแก่ประชาชน โดยจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการบริหารเงินออมครอบครัว
- เพิ่มทักษะการบริหารเงินของประชาชนตามแนวพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง”
- พัฒนาชุมชนให้มีความสามารถในการบริหารเงินกองทุนที่ได้รับจากกรุงเทพมหานคร อย่างมีประ-

สิทธิภาพ

โดยในแต่ละกลยุทธ์หลัก มีตัวชี้วัดกลยุทธ์หลัก โครงการสำคัญ และงบประมาณในแต่ละปี ดังต่อไปนี้

กลยุทธ์หลักที่ ๑ ส่งเสริมการสร้างอาชีพและการจ้างงาน ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมอาชีพครบวงจร พัฒนาคุณภาพแรงงาน และจัดหาตลาดรองรับแรงงาน

ตัวชี้วัดกลยุทธ์หลัก

- จำนวนผู้เข้าฝึกอบรมวิชาชีพที่เพิ่มขึ้น
- ผู้ผ่านเกณฑ์การฝึกอบรมวิชาชีพจากศูนย์ส่งเสริมอาชีพครบวงจร

โครงการสำคัญ	งบประมาณ (ล้านบาท)				
	๒๕๔๘	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	รวม
๑. โครงการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมอาชีพครบวงจร	- ๐ -	๑๗.๐๑	๑๕.๕๓	๒๐.๕๘	๕๓.๑๒
๒. โครงการฝึกอบรมวิชาชีพเคลื่อนที่	- ๐ -	๒๑.๑๘	๒๓.๒๙	๒๕.๖๒	๗๐.๐๙

กลยุทธ์หลักที่ ๒ ส่งเสริมและให้ความรู้ในการใช้จ่ายเงินอย่างถูกต้องแก่ประชาชน โดยจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการบริหารเงินออมครอบครัว

ตัวชี้วัดกลยุทธ์หลัก

- จำนวนศูนย์ส่งเสริมการบริหารเงินออมครอบครัวที่เพิ่มขึ้น
- จำนวนประชาชนที่ได้รับความรู้ด้านการใช้จ่ายและการจัดทำบัญชี
- รายรับ-รายจ่ายเพิ่มขึ้น

โครงการสำคัญ	งบประมาณ (ล้านบาท)				
	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	รวม
๑. โครงการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการบริหารเงินออมครอบครัว	๔๗.๐๒	๘๗.๘๗	๔๔.๐	- ๐ -	๑๗๓.๘๙
๒. โครงการรู้ใช้ รู้เก็บ คนกรุงเทพฯ ถวายในหลวง	- ๐ -	๑.๐	๑.๐	๑.๐	๓.๐
๓. โครงการการออมเงินวันละบาท	- ๐ -	- ๐ -	๐.๔	๐.๔	๐.๘
๔. โครงการปู้ยาสอนไว้	- ๐ -	- ๐ -	๐.๕	๐.๕	๑.๐
๕. โครงการสุขภาพบุรุษรักการออม	- ๐ -	- ๐ -	๐.๕	๐.๕	๑.๐
๖. โครงการร่วมออม ร่วมทุนค้ำจุนชุมชน	- ๐ -	- ๐ -	๑.๖	๑.๖	๓.๒
๗. โครงการออมก่อน รวยกว่า	- ๐ -	- ๐ -	๐.๕	๐.๕	๑.๐

กลยุทธ์หลักที่ ๓ เพิ่มทักษะการบริหารเงินของประชาชนตามแนวพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง”

ตัวชี้วัดกลยุทธ์หลัก

- จำนวนบัญชีรายรับ-รายจ่ายที่ประชาชนจัดทำ (เล่ม)

โครงการสำคัญ	งบประมาณ (ล้านบาท)				
	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	รวม
๑. โครงการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมอาชีพครบวงจร	๕๐.๐	๕๐.๐	๕๐.๐	๕๐.๐	๒๐๐.๐ (งบอุดหนุน จากรัฐบาล)

กลยุทธ์หลักที่ ๔ พัฒนาชุมชนให้มีความสามารถในการบริหารเงินกองทุนที่ได้รับจากกรุงเทพมหานครอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัดกลยุทธ์หลัก

- จำนวนชุมชนที่ได้รับกองทุนเพิ่มขึ้น

โครงการสำคัญ	งบประมาณ (ล้านบาท)				
	๒๕๔๘	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	รวม
๑. โครงการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านกองทุนชุมชน	- ๐ -	๔.๑	๐.๔	๐.๔	๔.๙
๒. โครงการประกวดกองทุนชุมชน	- ๐ -	- ๐ -	๑.๐	๑.๐	๒.๐
๓. โครงการสัมมนาศึกษาดูงานนักพัฒนาชุมชนด้านการพัฒนาชุมชน	- ๐ -	- ๐ -	๐.๖	๐.๖	๑.๒
๔. โครงการพัฒนาเครือข่ายกองทุนพัฒนาชุมชนกรุงเทพมหานคร	- ๐ -	- ๐ -	๐.๔	๐.๔	๐.๘
๕. โครงการเงินยืมสมทบกองทุนพัฒนาชุมชนกรุงเทพมหานคร	- ๐ -	- ๐ -	๒.๕	๒.๕	๕.๐
๖. โครงการอบรมพัฒนาความรู้ส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนพัฒนาชุมชนกรุงเทพมหานคร	- ๐ -	- ๐ -	๐.๖	๐.๖	๑.๒
๗. โครงการครอบครัวกองทุนคน กทม.	- ๐ -	- ๐ -	๐.๓	๐.๓	๐.๖
๘. โครงการเผยแพร่ความรู้และประชาสัมพันธ์ข่าวสารกองทุนชุมชน	- ๐ -	- ๐ -	๒.๐	๒.๐	๔.๐

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ : การส่งเสริมผู้ประกอบการในเชิงรุก เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว กิจกรรมขนาดย่อมและธุรกิจการเกษตร

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์	สร้างแรงขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจและสร้างโอกาสทางธุรกิจให้กับประชาชน โดยเฉพาะในธุรกิจที่มีศักยภาพสูง
----------------------------------	--

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย พ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๕๑
รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น	ร้อยละ ๒๐ ต่อปี
ยอดขายผลิตภัณฑ์และบริการของชุมชนในกรุงเทพมหานครที่เพิ่มขึ้น	ร้อยละ ๑๐ ต่อปี
รายได้ของเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้น	ร้อยละ ๑๐ ต่อปี

กลยุทธ์หลัก

๑. ส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ส่งเสริมการตลาดและการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว
๒. ส่งเสริมกิจการขนาดย่อม โดยการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ในชุมชน จัดตลาดรองรับสินค้าในชุมชน ตลอดจนประสานงานสถาบันการเงินในการสนับสนุนแหล่งเงินทุนให้แก่กิจการขนาดย่อม
๓. สนับสนุนธุรกิจการเกษตรครบวงจร ตั้งแต่กระบวนการผลิต จัดเก็บ ขนส่ง และจัดตลาด
๔. สนับสนุนการสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการให้

มีการพัฒนาเรื่องต่าง ๆ ร่วมกัน เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ ของกรุงเทพมหานคร โดยแต่ละกลยุทธ์หลักมีตัวชี้วัดกลยุทธ์ โครงการที่สำคัญ และงบประมาณแต่ละปี ดังต่อไปนี้

กลยุทธ์หลักที่ ๑ ส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ส่งเสริมการตลาดและการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว

ตัวชี้วัดกลยุทธ์หลัก

- จำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น

โครงการสำคัญ	งบประมาณ (ล้านบาท)				
	๒๕๔๘	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	รวม
๑. โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั่วพื้นที่กรุงเทพมหานคร	๑๒.๐	๑๒.๐	๑๒.๐	๑๒.๐	๔๘.๐
๒. โครงการส่งเสริมการตลาดเพื่อการท่องเที่ยว	๑๑๙.๖๕	๗๑.๕	๘๑.๕	๙๑.๕	๓๖๔.๑๕
๓. โครงการพัฒนาผู้ประกอบการและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	๓.๙๓	๔.๔๑	๔.๐	๔.๐	๑๖.๓๔
๔. โครงการพัฒนาศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยว	๒.๐	๒.๐	๒.๐	๒.๐	๘.๐
๕. โครงการปรับปรุงพื้นที่พูกกรุงเทพมหานคร เขตชั้นใน (นำร่องพัฒนาพื้นที่ถนนข้าวสาร)	- ๐ -	๒๗.๐	- ๐ -	- ๐ -	๒๗.๐

กลยุทธ์หลักที่ ๒ ส่งเสริมกิจการขนาดย่อม โดยการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ในชุมชน จัดตลาดรองรับสินค้าในชุมชน ตลอดจนประสานงานสถาบันการเงิน ในการสนับสนุนแหล่งเงินทุนให้แก่กิจการขนาดย่อม

ตัวชี้วัดกลยุทธ์หลัก

- จำนวนผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ผ่านการรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

โครงการสำคัญ	งบประมาณ (ล้านบาท)				
	๒๕๔๘	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	รวม
๑. โครงการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน	- ๐ -	๖.๐	๖.๖	๗.๒๖	๑๙.๘๖
๒. โครงการส่งเสริมและสนับสนุนสินค้า OTOP	- ๐ -	๓๐.๐	๓๐.๐	๓๐.๐	๙๐.๐
๓. โครงการจัดตั้งศูนย์ประสานงานแหล่งเงินทุน	- ๐ -	- ๐ -	- ๐ -	- ๐ -	- ๐ -
๔. โครงการจัดตั้งศูนย์แสดงสินค้ากรุงเทพมหานคร	- ๐ -	๑๐๔.๐	๑๐๔.๐	๑๐๔.๐	๓๑๒.๐

กลยุทธ์หลักที่ ๓ สนับสนุนกิจการเกษตรครบวงจร ตั้งแต่กระบวนการผลิต จัดเก็บ ขนส่ง และจัดตลาด

ตัวชี้วัดกลยุทธ์หลัก

- จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากกรุงเทพมหานครมีรายได้เพิ่มขึ้น
- จำนวนผลงานการเกษตรใหม่ ๆ ที่เผยแพร่ออกสู่สาธารณะ

โครงการสำคัญ	งบประมาณ (ล้านบาท)				
	๒๕๔๘	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	รวม
๑. โครงการสำรวจและศึกษาวิจัยเรื่องการเกษตรในพื้นที่ทำการเกษตรของกรุงเทพมหานคร ๒๗ เขต	- ๐ -	๘.๑๕	- ๐ -	- ๐ -	๘.๑๕
๒. โครงการจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรในฤดูแล้ง (โครงการนำร่อง)	- ๐ -	๒๐.๐	๒๐.๐	๒๐.๐	๖๐.๐
๓. โครงการปรับปรุงคุณภาพดิน (โครงการนำร่อง) - พื้นที่การเกษตรมุ่งสู่เกษตรอินทรีย์	- ๐ -	๒๐.๐	๒๐.๐	๒๐.๐	๖๐.๐
๔. โครงการจัดสร้างโรงเรือนลดความชื้นและเก็บสต็อกข้าวให้กับโรงสีข้าวชุมชนทั้ง ๘ แห่ง	- ๐ -	๑๕.๐	๑๕.๐	๑๕.๐	๔๕.๐
๕. โครงการจัดตลาดระบายข้าวและผลิตภัณฑ์การเกษตรอื่น ๆ	- ๐ -	๑๐.๐	๑๐.๐	๑๐.๐	๓๐.๐
๖. โครงการจัดตั้งบกลางเพื่อพัฒนาการเกษตรของกรุงเทพมหานคร	- ๐ -	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๓๐๐.๐

โครงการสำคัญ	งบประมาณ (ล้านบาท)				
	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	รวม
๗. โครงการจัดงานเกษตรกรุงเทพมหานคร	- ๐ -	๑๐.๐	๑๐.๐	๑๐.๐	๓๐.๐
๘. โครงการส่งเสริมเทคโนโลยีด้านการเกษตร	- ๐ -	๓.๐	๓.๓	๓.๖๓	๙.๙๓

กลยุทธ์หลักที่ ๔ สนับสนุนการสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการให้มีการพัฒนาเรื่องต่าง ๆ ร่วมกัน เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจ ควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ ของกรุงเทพมหานคร

ตัวชี้วัดกลยุทธ์หลัก

- จำนวนเครือข่ายผู้ประกอบการที่จัดตั้งขึ้น (ชุมชน)

โครงการสำคัญ	งบประมาณ (ล้านบาท)				
	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	รวม
๑. โครงการสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการ	๐.๓	๐.๓	๐.๔	- ๐ -	๑.๐

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ : การเสริมสร้างปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เพื่อสนับสนุนการลงทุน

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์	สนับสนุนปัจจัยพื้นฐานที่เอื้อต่อการลงทุนและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ลงทุน ทั้งในและต่างประเทศ
---------------------------	--

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๑
ผลประโยชน์ที่กรุงเทพมหานครได้รับจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้น	ร้อยละ ๑๕ ต่อปี

กลยุทธ์หลัก

๑. จัดให้มีการกำหนดพื้นที่และแผนโครงสร้างระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ที่เอื้อต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการเป็นศูนย์กลางการลงทุนในภูมิภาค
๒. ส่งเสริมศักยภาพด้านการลงทุนและท่องเที่ยว โดยประสานความร่วมมือกับต่างประเทศ
๓. ให้ข้อมูลกับผู้ลงทุนในกรุงเทพมหานคร ทั้งผู้ลงทุนในประเทศและต่างประเทศ

โดยแต่ละกลยุทธ์หลัก มีตัวชี้วัดกลยุทธ์โครงการสำคัญ และงบประมาณแต่ละปี ดังต่อไปนี้

กลยุทธ์หลักที่ ๑ จัดให้มีการกำหนดพื้นที่และแผนโครงสร้างระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานที่เอื้อต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการเป็นศูนย์กลางการลงทุนในภูมิภาค

ตัวชี้วัดกลยุทธ์หลัก

- ความก้าวหน้าของการดำเนินงาน

โครงการสำคัญ	งบประมาณ (ล้านบาท)				
	๒๕๔๘	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	รวม
๑. โครงการปรับปรุงย่านพาณิชยกรรม ศูนย์กลางเมือง	- ๐ -	๑๕.๐	๒๐๐	๒๐๐	๔๑๕.๐
๒. โครงการพัฒนาย่านพาณิชยกรรม ศูนย์กลางรอง ๓ แห่ง (บริเวณศูนย์คมนาคม)	- ๐ -	๑๐,๐	๒๐๐	๒,๕๕๐	๒,๗๖๐.๐
๓. โครงการปรับปรุงฟื้นฟูพื้นที่ตามแนวโครงการวงแหวนอุตสาหกรรม	- ๐ -	- ๐ -	๕๐	๑๒๐	๑๗๐.๐
๔. โครงการพัฒนาศูนย์ชุมชนชนานเมือง ๓ แห่ง	- ๐ -	- ๐ -	๗๐	๑,๐๕๐	๑,๑๒๐

กลยุทธ์หลักที่ ๒ ส่งเสริมศักยภาพด้านการลงทุนและท่องเที่ยว โดยประสานความร่วมมือกับต่างประเทศ

ตัวชี้วัดกลยุทธ์หลัก

- จำนวนครั้งที่ได้รับการติดต่อประสานงานจากเมืองที่ให้ความร่วมมือด้านการลงทุนและท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

โครงการสำคัญ	งบประมาณ (ล้านบาท)				
	๒๕๔๘	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	รวม
๑. โครงการส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศด้านการลงทุนและท่องเที่ยว	๐.๔	๐.๔	๐.๔	๐.๔	๒.๘

กลยุทธ์หลักที่ ๓ ให้ข้อมูลกับผู้ลงทุนในกรุงเทพมหานคร ทั้งผู้ลงทุนในประเทศและต่างประเทศ

ตัวชี้วัดกลยุทธ์หลัก

- จำนวนผู้มาใช้บริการ

โครงการสำคัญ	งบประมาณ (ล้านบาท)				
	๒๕๔๘	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	รวม
๑. โครงการข้อมูลด้านเศรษฐกิจการคลัง และการลงทุนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร	- ๐ -	๒.๕	๑.๕	๑.๕	๕.๕

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเมืองตามหลักธรรมาภิบาล*

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ : การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน สร้างความเข้มแข็งของกลุ่มผู้นำและเครือข่าย

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์	ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้เป็นชุมชนที่น่าอยู่
---------------------------	---

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๑
จำนวนชุมชนที่ผ่านเกณฑ์ประเมินชุมชนน่าอยู่อย่างน้อย ๒ ด้าน	ร้อยละ ๑๕ ต่อปี

กลยุทธ์หลัก

๑. พัฒนากลุ่มและเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการสร้างสร้งงานพัฒนาคุณภาพชีวิต และแก้ปัญหาตามความต้องการของพื้นที่

๒. พัฒนาศักยภาพชุมชนและผู้นำชุมชนให้สามารถช่วยเหลือและพัฒนาตนเอง เป็นตัวอย่างแก่ชุมชนอื่น ตลอดจนสามารถทำแผนพัฒนาชุมชนได้

๓. ประชาสัมพันธ์และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นผ่านช่องทางต่าง ๆ พร้อมพัฒนาระบบการประสาน

งานเพื่อพัฒนาชุมชน

กลยุทธ์หลักที่ ๑ พัฒนากลุ่มและเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการสร้างสร้งงานพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้ปัญหาตามความต้องการของพื้นที่

ตัวชี้วัดกลยุทธ์หลัก

- จำนวนชุมชนที่มีการสร้างเครือข่าย
- จำนวนโครงการ/กิจกรรมที่สนับสนุนการสร้างเครือข่าย

โครงการสำคัญ	งบประมาณ (ล้านบาท)				
	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	รวม
๑. โครงการพัฒนาเครือข่ายชุมชน	- ๐ -	๒.๐	๒.๑	๒.๒	๖.๓
๒. โครงการพัฒนาระบบการจัดตั้งชุมชน	- ๐ -	๕.๐	๕.๐	๕.๐	๑๕.๐
๓. โครงการสู่กรุงเทพฯ เมืองน่าอยู่	๑.๙๑	- ๐ -	๒.๕	๒.๕	๕๑.๙๑
๔. โครงการสานพลังประชาชนสู่กรุงเทพฯ เมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน	- ๐ -	๒.๔๕	๒.๕	๒.๕	๕๒.๔๕

* ราชบัณฑิตยสถานบัญญัติศัพท์ good governance ว่า การจัดการบริหารที่ดี, วิธีการปกครองที่ดี

กลยุทธ์หลักที่ ๒ พัฒนาศักยภาพชุมชนและผู้นำชุมชนให้สามารถช่วยเหลือและพัฒนาตนเอง เป็นตัวอย่างแก่ชุมชนอื่น ตลอดจนสามารถทำแผนพัฒนาชุมชน

ตัวชี้วัดกลยุทธ์หลัก

- จำนวนชุมชนที่มีแผนการพัฒนาชุมชนของตนเอง

โครงการสำคัญ	งบประมาณ (ล้านบาท)				
	๒๕๔๘	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	รวม
๑. โครงการชุมชนสร้างสรรค์สรรค์บนดิน	- ๐ -	๕๐๐.๐	- ๐ -	- ๐ -	๕๐๐.๐
๒. โครงการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน ผู้นำสตรี และผู้นำเยาวชน	- ๐ -	๓.๗	๓.๐	๓.๐	๙.๗
๓. โครงการปฐมนิเทศผู้นำชุมชน	- ๐ -	๘.๒	๘.๕	๘.๕	๒๕.๒

กลยุทธ์หลักที่ ๓ ประชาสัมพันธ์และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นผ่านช่องทางต่าง ๆ พร้อมพัฒนาระบบการประสานงานพัฒนาชุมชน

ตัวชี้วัดกลยุทธ์หลัก

- จำนวนชุมชนที่จัดกิจกรรมเวทีชาวบ้านอย่างน้อย ๑ ครั้งต่อเดือน

โครงการสำคัญ	งบประมาณ (ล้านบาท)				
	๒๕๔๘	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	รวม
๑. โครงการเวทีชาวบ้าน	- ๐ -	๒๕๐	๒๕	๒๕	๓๕๐

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ : การจัดการศึกษาทางวิชาชีพและการศึกษานอกระบบที่ทั่วถึงและมีความหลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์	ประชาชนมีโอกาสด้านการศึกษาอกระบบและการศึกษา สายวิชาชีพที่ตรงตามความต้องการของชุมชน
----------------------------------	---

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย พ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๕๑
สถานประกอบการที่มีความพอใจในการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษา จากโรงเรียนฝึกอาชีพสังกัดกรุงเทพมหานคร	ร้อยละ ๖๐ ต่อปี
ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการศึกษา	ร้อยละ ๘๐ ต่อปี
ผู้เข้ารับการศึกษาที่สามารถนำวิชาไปประกอบอาชีพได้	ร้อยละ ๗๐ ต่อปี
ผู้เข้ารับศึกษานอกระบบที่เพิ่มขึ้น	ร้อยละ ๓๓ ต่อปี

กลยุทธ์หลัก

๑. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพให้มีความหลากหลาย ตลอดจนสอดคล้องกับวิถีชีวิต ความต้องการของประชาชนและ ตลาดแรงงาน พร้อมทั้งจัดให้มีการทดสอบระดับมาตรฐานฝีมือแรงงาน

๒. พัฒนาและส่งเสริมสถานศึกษาให้เป็นศูนย์แห่ง การเรียนรู้ เพื่อเพิ่มแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

กลยุทธ์หลักที่ ๑ ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการ อาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพให้มีความหลาก หลายตลอดจนสอดคล้องวิถีชีวิตความต้องการของชุมชน และตลาดแรงงาน พร้อมทั้งจัดให้มีการทดสอบระดับ

มาตรฐานฝีมือแรงงาน

ตัวชี้วัดกลยุทธ์หลัก

- โรงเรียนฝึกอาชีพที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
- ผู้เข้าศึกษาสามารถสอบผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ฝีมือแรงงานตามประเภทวิชา
- จำนวนประเภทวิชาชีพที่มีการเปิดสอนตาม ความต้องการของชุมชนและ ตลาดแรงงานที่เพิ่มขึ้น
- โรงเรียนฝึกอาชีพสังกัดกรุงเทพมหานครที่ พัฒนาเป็นวิทยาลัยชุมชนกรุงเทพมหานคร

โครงการสำคัญ	งบประมาณ (ล้านบาท)				
	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	รวม
๑. โครงการจัดการศึกษาวิชาชีพระยะสั้น สู่ชุมชน	- ๐ -	๓.๐	๓.๐	๓.๐	๙.๐
๒. โครงการส่งเสริมค่ายเยาวชนและแหล่ง เรียนรู้	๑๕๐	- ๐ -	- ๐ -	- ๐ -	๑๕๐.๐

กลยุทธ์หลักที่ ๒ พัฒนาและส่งเสริมสถานศึกษาให้เป็นศูนย์แห่งการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ตัวชี้วัดกลยุทธ์หลัก

- สถานศึกษาที่ได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน

โครงการสำคัญ	งบประมาณ (ล้านบาท)				
	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	รวม
๑. โครงการประกันคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร	- ๐ -	๑.๕	๑.๕	๑.๕	๔.๕
๒. โครงการพัฒนาหลักสูตรให้มีความ หลากหลาย	- ๐ -	๑.๐	๑.๐	๑.๐	๓.๐
๓. โครงการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพตาม มาตรฐานฝีมือแรงงาน	- ๐ -	๐.๖	๐.๖	๐.๖	๑.๘
๔. โครงการเปิดสอน ปวช. และระดับ	- ๐ -	๔๑.๓	๕๐.๐	๗.๕	๙๘.๘

โครงการสำคัญ	งบประมาณ (ล้านบาท)				
	๒๕๔๘	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	รวม
อนุสัญญา					
๕. การพัฒนาวิชาชีพเด่นตามนโยบายบริหารกรุงเทพมหานคร	- ๐ -	๔.๓๖	๔.๓๖	๔.๓๖	๑๓.๑
๖. โครงการประกันคุณภาพการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนกรุงเทพมหานคร สำนักพัฒนาสังคม	- ๐ -	๑.๔	๑.๔	๑.๔	๔.๒
๗. โครงการปรับวิทยฐานะโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานครเป็นวิทยาลัยชุมชน	- ๐ -	๑๐๙.๗	๑๒๐.๖	๑๒๕.๕	๓๕๕.๘

การดำเนินงานตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกรุงเทพมหานคร

การดำเนินงานตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงของกรุงเทพมหานครที่ผ่านมา กรุงเทพมหานครได้มีการดำเนินงานตามแนวพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง” ด้วยโครงการที่เห็นได้เด่นชัดที่สุด ประกอบด้วย

๑. โครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ

เนื่องในศุภวาระที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช จะเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ในวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๙ นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ได้จัดทำ “โครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ” เพื่อแสดงความจงรักภักดีถวายเป็นราชสักการะ โดยการรณรงค์เชิญชวนประชาชนผู้อยู่อาศัย

หรือประกอบอาชีพในกรุงเทพมหานคร จำนวน ๑ ล้านคน ร่วมใจกันตั้งปณิธานว่า จะทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของตนเอง หรือครอบครัว เพื่อให้เกิดวินัยการใช้จ่าย รู้จักการใช้จ่ายเงินอย่างถูกต้อง คุ่มค่า และเหลือเก็บออม อันเป็นการน้อมนำแนวพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เริ่มตั้งแต่วันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นต้นมา โดยกรุงเทพมหานครได้จัดพิมพ์หนังสือขึ้น ๒ เล่ม เพื่อแจกจ่ายแก่ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ หนังสือเล่มแรกมีชื่อว่า “ชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ” เป็นหนังสือที่รวบรวมพระราชโองการ และพระราชดำรัสเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระราชทานไว้ในโอกาสต่าง ๆ เพื่อที่ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการมีไว้ประจำครัวเรือน เพื่อที่จะได้อ่านทบทวนและดำเนินตามรอยเบื้อง

พระยุคลบาทอยู่เสมอ ส่วนอีกเล่มหนึ่งมีชื่อว่า “คู่มือชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ” เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับวิธีการใช้จ่ายเงินที่ถูกต้อง การวางแผนทางการเงิน การเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การจัดสัดส่วนของเงินออม การเตรียมตัวก่อนเกษียณ รวมทั้งตัวอย่างการลงบัญชีรายรับ-รายจ่ายอย่างง่าย ๆ และยังได้กำหนดให้มีพื้นที่ว่างที่ได้จัดทำเป็นตารางบัญชีเพื่อที่ผู้ศึกษาได้ฝึกการลงบัญชีรายรับ-รายจ่ายของตนเองหรือครอบครัว ซึ่งหนังสือทั้ง ๒ เล่มนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการจะสามารถพัฒนาการใช้จ่ายเงินของตนเองและครอบครัวได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมตลอดไปได้

๒. ศูนย์ส่งเสริมการบริหารเงินออมครอบครัว

กรุงเทพมหานคร ได้ร่วมมือกับสถาบันการเงิน ประกอบด้วย ธนาคารออมสิน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สมาคมบริษัทจัดการลงทุน สมาคมประกันชีวิตไทย และสถาบันธนาคารกรุงเทพมหานคร จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการบริหารเงินออมครอบครัวขึ้น เพื่อสนับสนุนให้ประชาชนรู้จักการบริหารเงินออมที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างเศรษฐกิจชุมชนต่อไป โดยการให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับวิธีการใช้เงินและการบริหารเงินไปจนถึงการออมเงิน และรู้จักการลงทุนที่มีความเสี่ยงน้อย โดยประชาชนที่อยากรู้เรื่องการออมเงิน (ทำอย่างไรจึงจะมีเงินออมได้) หรือวิธีการบริหารการเงินในเชิงอกเงย (โดยการฝากธนาคาร หรือลงทุนทางการเงินที่มีความเสี่ยงน้อย) สามารถมาขอรับบริการคำปรึกษาแนะนำจากศูนย์ส่งเสริมการบริหารเงินออมครอบครัว ณ สำนักงานเขต ๑๒ เขต ได้แก่ สำนักงานเขตพญาไท สำนักงานเขตคลองสามวา สำนักงานเขตบางกะปิ สำนักงานเขตบางแค สำนักงานเขตบางบอน สำนักงานเขตบางพลัด สำนักงานเขตพระโขนง สำนักงานเขตพระนคร สำนักงานเขตภาษีเจริญ สำนักงานเขตลาดกระบัง สำนักงานเขตสาทร และสำนักงานเขตหลักสี่ และภายใน พ.ศ. ๒๕๔๙ กรุงเทพมหานครมีแผนจะเปิดศูนย์ส่งเสริมเงินออมครอบครัวเพิ่มอีก ๑๒ สำนักงาน

ดังต่อไปนี้ คือ สำนักงานเขตดุสิต สำนักงานเขตจตุจักร สำนักงานเขตคลองเตย สำนักงานเขตจอมทอง สำนักงานเขตลาดพร้าว สำนักงานเขตสวนหลวง สำนักงานเขตหนองจอก สำนักงานเขตประเวศ สำนักงานเขตมีนบุรี สำนักงานเขตทวีวัฒนา สำนักงานเขตทุ่งครุ และสำนักงานเขตปทุมวัน เพื่อขยายการให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการออมและการลงทุนให้แก่ประชาชนได้ทั่วถึงมากขึ้น

๓. เกษตรทฤษฎีใหม่

ในขณะที่ประชากรส่วนใหญ่ของกรุงเทพมหานคร ประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรม ประชากรในพื้นที่เขตชั้นนอกของกรุงเทพมหานคร จำนวน ๒๖ เขต (ลาดกระบัง บึงกุ่ม ประเวศ สวนหลวง ลาดพร้าว คันนายาว สะพานสูง บางกะปิ วังทองหลาง มีนบุรี หนองจอก บางเขน ดอนเมือง หลักสี่ สายไหม คลองสามวา ดลิ่งชัน บางขุนเทียน ภาษีเจริญ หนองแขม ราษฎร์บูรณะ จอมทอง บางแค ทวีวัฒนา ทุ่งครุ บางบอน) ยังมีการประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีปริมาณพื้นที่ที่ใช้ด้านเกษตรกรรมถึง ๒๐๓,๗๒๔ ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๐.๘๒ ของกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีพื้นที่ทั้งหมด ๙๗๘,๒๖๓ ไร่ มีประชากรกรุงเทพมหานคร จำนวน ๑๖,๗๘๖ ครอบครัว ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยพื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่ ใช้ในการปลูกข้าวอยู่ในเขตหนองจอก ลาด

กระบัง คลองสามวา ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีการทำสวนผลไม้ สวนผัก ปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ นาหญ้า รวมทั้งมีการเลี้ยงสัตว์ในเขตชานเมืองแถบเขตหนองจอก ลาดกระบัง หนองแขม และมีการประมงที่พบมากในเขตบางขุนเทียน เป็นต้น สภาพปัญหาที่เผชิญหน้าภาคเกษตรกรรมของกรุงเทพมหานคร ในปัจจุบันก็คือการที่ราคาที่ดินสูงขึ้น เนื่องจากการขยายตัวของเมืองไปสู่ชานเมืองมากขึ้น ประกอบกับการเกษตรให้ผลผลิตที่ไม่คุ้มกับต้นทุนการผลิตเนื่องจากราคาปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ที่สูงขึ้น โดยเฉพาะราคาน้ำมัน ประสิทธิภาพการผลิตอยู่ในระดับต่ำ และราคาผลผลิตก็อยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากมีปัญหาด้านการตลาด เช่นเดียวกับเกษตรกรในจังหวัดอื่น ๆ ทั่วประเทศ แต่เกษตรกรในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่ได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่นเดียวกับการเกษตรใน ๗๕ จังหวัดของประเทศ เนื่องจากการเกษตรในกรุงเทพมหานครไม่ได้อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงทำให้เกษตรกรของกรุงเทพมหานครขาดโอกาสและศักยภาพในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และการพัฒนาอาชีพให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เกษตรกรของกรุงเทพมหานครจึงเป็นกลุ่มบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่อยู่ในกลุ่มที่ยังมีรายได้ไม่เพียงพอ และขาดความมั่นคงใน

อาชีพ ปัญหาที่มีอยู่ทำให้เกษตรกรของกรุงเทพมหานครส่วนหนึ่งขายที่ดินให้แก่นายทุนที่ดิน เพื่อใช้ในการสร้างหมู่บ้านจัดสรร หรือเพื่อประกอบกิจกรรมอื่น ๆ เช่น เป็นโรงงานอุตสาหกรรมแล้วเกษตรกรหันไปประกอบอาชีพอื่น ๆ เช่น ค้าขาย หรือรับจ้าง หรือเป็นผู้ว่างงาน หรือเป็นนายทุนเงินกู้ไป

กรุงเทพมหานครมีแผนงานที่จะนำเอาแนวคิดของเกษตรทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริมาเป็นยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรและการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงของประชากรของกรุงเทพมหานครที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยการจัดตั้งโรงเรียนเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อเป็นศูนย์สาธิตการเกษตรทฤษฎีใหม่ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ ๒๖ เขตที่มีการทำการเกษตรมาก โดยจะใช้พื้นที่เกษตรของศูนย์ฝึกอบรมข้าราชการกรุงเทพมหานคร ศูนย์หนองจอก แขวงลำไทร เขตหนองจอก จำนวน ๑๐ ไร่ จัดเป็นโรงเรียนเกษตรทฤษฎีใหม่ สาธิตการแบ่งพื้นที่ในอัตรา ๓๐ : ๓๐ : ๓๐ : ๑๐ เป็นนาข้าว บ่อน้ำเลี้ยงปลา พืชสวนผสม และที่อยู่อาศัยตามลำดับ และในอนาคตจะจัดอบรมเกษตรกรเป็นรุ่น ๆ ให้รู้จักวิธีการทำเกษตรกรรมที่ถูกต้องตามแนวพระราชดำริ สำหรับเกษตรกรที่จะเข้ารับการอบรมจะคัดเลือกมาจากเกษตรกรในพื้นที่ ๒๖ เขต ที่มีพื้นที่

ทำการเกษตรมาก และประชาชนทั่วไปที่สนใจประกอบอาชีพเกษตรกรรม

การพัฒนาชุมชนเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนของกรุงเทพมหานคร

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาชุมชน ปัจจุบันภารกิจด้านการพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานครอยู่ในความรับผิดชอบของกองการพัฒนาชุมชน สำนักพัฒนาสังคม (ชื่อเดิม สำนักพัฒนาชุมชน) จากคำแถลงของนางผ่องลักษณ์ วาสิกศิริ อดีตรัฐมนตรีว่าการสำนักพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร ในรายงานประจำปี ๒๕๔๗ ของสำนักพัฒนาชุมชนกรุงเทพมหานคร งานด้านการพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานครที่ผ่านมา จะรวมถึงงานด้านการพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม การพัฒนารายได้และการมีงานทำ การบริหารการงานพัฒนาชุมชน การปรับโครงสร้างการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน การส่งเสริมกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำในรูปแบบของประชาคมเขตและประชาคมเมืองกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ ที่มอบอำนาจให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ สนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาอย่างยั่งยืน ทำให้ชุมชนมีลักษณะน่าอยู่อาศัย

ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ได้รับการพัฒนาคุณภาพในทุกมิติ คือ ทางด้านเศรษฐกิจ จัดตั้งกองทุนชุมชน การฝึกอาชีพ การฝึกพัฒนาอาชีพและรายได้ ทางด้านสังคม การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน แก้ไขปัญหายาเสพติด ปัญหากลุ่มสตรี ผู้สูงอายุและเยาวชน เสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวทางกายภาพ สร้างความมั่นคงในที่พักอาศัย การปรับปรุงสภาพสิ่งแวดล้อม การจัดระเบียบชุมชนให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สนับสนุนส่งเสริมการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผสมผสานให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาชุมชน พัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชน กรรมการชุมชน และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านพัฒนาชุมชน การส่งเสริมอาชีพอย่างครบวงจรเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์และหัตถอุตสาหกรรม รวมทั้งการน้อมนำพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นหลักปรัชญาในการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่กับพัฒนาประชาชนสังคมให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ นอกจากนั้นการพัฒนาชุมชนจะต้องดำเนินการในการส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง สร้างชุมชนต้นแบบเพื่อพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนน่าอยู่เพิ่มมากขึ้น การสร้างอาชีพและรายได้เพื่อให้ประชาชนในชุมชน

ได้มีรายได้และประกอบอาชีพอย่างมั่นคง พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนแบบครบวงจร จัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลข่าวสาร ศูนย์กลางธุรกิจชุมชน ปรับปรุงหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอน ตลอดจนการฝึกอาชีพอย่างมีคุณภาพ และสร้างเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประสานความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรประชาชนในการร่วมพัฒนาชุมชนเพื่อให้กรุงเทพมหานครได้เป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน บนพื้นฐานความสมดุลแห่งวิถีไทย และโลกาภิวัตน์ ชุมชนมีความเข้มแข็งครอบครัวมีความอบอุ่นและสงบสุข

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของกรุงเทพมหานคร

กิจกรรมการพัฒนาชุมชนที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของกรุงเทพมหานคร ที่เห็นได้เด่นชัดได้แก่

๑. โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับกรุงเทพมหานคร

ในการส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนซึ่งเป็นฐานรากที่สำคัญที่สุดของเศรษฐกิจชุมชน ตามนโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของรัฐบาล กรุงเทพมหานครได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้ประชาชนใน ๑,๗๐๐ ชุมชน ใน ๕๐ เขต ของกรุงเทพมหานคร รวมกลุ่มกันผลิตสินค้าที่ชุมชนมีความสามารถและถนัด โดยการให้เงินทุนสนับสนุนกลุ่มการผลิตผลิตภัณฑ์จากกองทุน

หมู่บ้านและชุมชนเมือง (กองทุนละ ๑ ล้านบาท) และสนับสนุนการประกวดผลิตภัณฑ์ใน ๖ กลุ่มผลิตภัณฑ์ คือ อาหาร เครื่องดื่ม ผ้าและเครื่องแต่งกาย เครื่องใช้และเครื่องประดับตกแต่ง ศิลป์ประดิษฐ์และของที่ระลึก และสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหารและยา ในโครงการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทยของกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีการจัดขึ้นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ ณ อาคารกีฬาเวสน์ ๒ ศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร (ไทย-ญี่ปุ่น) ดินแดง และร่วมส่งเสริมให้มีการจัดงานแสดงผลผลิตภัณฑ์ ณ ห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์บางกะปิ และประสานกับกรมส่งเสริมการส่งออกในการนำผลิตภัณฑ์ไปเผยแพร่แก่ชาวต่างประเทศ และงานมหกรรม “ที่สุดในกรุงเทพฯ” ระหว่างวันที่ ๕-๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๗ ณ ฮอลล์ ๙-๑๐ ศูนย์แสดงสินค้าอิมแพ็ค เมืองทองธานี

๒. กองทุนสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนของกรุงเทพมหานคร

กองทุนสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนในกรุงเทพมหานครมี ๒ กองทุน คือ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (กองทุนละ ๑ ล้านบาท) และกองทุนพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานคร โดยที่รัฐบาล พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ ๑ ล้านบาท เพื่อให้สมาชิกของกองทุนกู้ยืมเพื่อนำไปใช้ในการลงทุนในการ

ประกอบอาชีพหรือเพื่อนำไปบรรเทาความเดือดร้อนของสมาชิก เช่น นำไปใช้หนี้ในระบบ หรือเพื่อการศึกษาของบุตร หรือเพื่อปรับปรุงที่อยู่อาศัย หรือเพื่อการลงทุนในกิจกรรมเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ หรือสหกรณ์ร้านค้าของชุมชน ณ วันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ กองทุนชุมชนเมืองของกรุงเทพมหานคร มีกองทุนขึ้นทะเบียนจำนวน ๑,๓๐๐ กองทุน รับผิดชอบไปแล้ว ๘๘๖ กองทุน และรอโอนเงินอีก ๓๒ กองทุน ที่เหลืออยู่ระหว่างดำเนินการ ๘๕ กองทุน ขอยกเลิกการจัดตั้ง ๑๑๙ กองทุน และยังเปิดเวทีชาวบ้าน (ซึ่งจะต้องมีองค์ประกอบ ๓ ใน ๔ คริวเรือนของชุมชนเพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนซึ่งต้องมีจำนวนกรรมการระหว่าง ๙-๑๕ คน) ไม่ได้ ๑๗๘ กองทุน เนื่องจากเหตุผลต่าง ๆ เช่น บางชุมชนมีกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชนแล้ว เนื่องจากชุมชนมีสมาชิกน้อยเกินไป และบางชุมชนขาดผู้นำที่เข้มแข็ง

การกู้ยืมเงินกองทุนของสมาชิกกองทุนไปใช้ มีวัตถุประสงค์ทั้งการกู้ยืมเพื่อค้าขาย เปิดร้านค้าขายสินค้าอุปโภคบริโภคทั่วไป เพื่อรับจ้างและบริการ เช่น ซักรถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ลงทุนซื้อเครื่องซักผ้าหยอดเหรียญ เพื่อรับจ้างซักรีดเสื้อผ้าในชุมชน ลงทุนในสหกรณ์ร้านค้าชุมชน ลงทุนขายกาแฟและเครื่องดื่ม รถเข็นขายอาหาร ลูกชิ้นปิ้ง ขนมปังปิ้ง ไก่ย่าง ไส้กรอกย่าง ขายกล้วยทอด

ขนมครก ข้าวแกง ก๋วยเตี๋ยวเรือ ข้าวหมูแดง ทำร้านเสริมสวย ทำอุตสาหกรรมในครัวเรือน เครื่องเงิน จิวเวลรี่ กลุ่มทำหมอน กลุ่มแม่บ้านทำดอกไม้ประดิษฐ์ของชำร่วย กลุ่มสตรีตัดเย็บเสื้อผ้า เลี้ยงแพะ เลี้ยงแกะ ขายนมแพะ กลุ่มเลี้ยงแพะ เลี้ยงไก่ชน ไก่เลี้ยง ปลูกผักขาย กู้เพื่อขยายกิจการเพาะชำต้นไม้ขาย กู้ยืมเพื่อไปใช้หนี้ นอกกระบบ กู้เพื่อการศึกษาบุตร และกู้เพื่อปรับปรุงที่อยู่อาศัย โดยวงเงินกู้ยืมมีตั้งแต่รายละ ๑๐,๐๐๐ บาท ไปจนถึง ๕๐,๐๐๐ บาท กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีส่วนทำให้คนในชุมชนมีรายได้ มีงานทำ มีการจ้างงานมากขึ้น และคนในชุมชนได้ร่วมกันคิดร่วมทำ ร่วมทุนค้าจุนชุมชนแต่อย่างไรก็ตาม กองทุนหมู่บ้านและชุมชน ก็มีปัญหาในการบริหารจัดการ ปัญหาหลักของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่พบ ได้แก่ การขาดความรู้ความเข้าใจของกรรมการและสมาชิกในเรื่องการบริหารจัดการกองทุน กรรมการไม่มีความรู้ในเรื่องการบัญชี สมาชิกขาดความรับผิดชอบในการผ่อนชำระหนี้ให้ตรงเวลา หรือไม่ยอมชำระหนี้ ตลอดจนปัญหาความระแวงสงสัยในความซื่อสัตย์สุจริตและความรับผิดชอบของกรรมการและเจ้าหน้าที่ และความโปร่งใสในการบริหารกองทุน

ส่วน **กองทุนพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานคร** เป็นกองทุนของกรุงเทพมหานครเอง โดยกรุงเทพมหานครสนับสนุนให้ชุมชนที่เงินทุน

พื้นฐานตามเกณฑ์ที่กำหนด จัดตั้งกองทุนเพื่อดำเนินกิจกรรมเศรษฐกิจชุมชนใน ๔ ประเภทกองทุน คือกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอาชีพ กลุ่มจำหน่ายสินค้า และกลุ่มบริการและสงเคราะห์ด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายด้าน ภายใต้การควบคุมดูแลและความรับผิดชอบของคณะกรรมการชุมชน เมื่อจัดตั้งกองทุนชุมชนได้แล้วก็สามารถกู้ยืมเงินจากกองทุนพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานคร เพื่อนำไปพัฒนาและขยายผลกิจกรรม ได้กองทุนละ ๑ แสนบาท ปัจจุบันในกรุงเทพมหานคร มีกองทุนชุมชนประกอบด้วย กลุ่มออมทรัพย์ ๖๑ กองทุน บริการรับฝากเงินและให้กู้ยืมแก่สมาชิกไปประกอบอาชีพ หรือบรรเทาความเดือดร้อน กลุ่มจำหน่ายสินค้าอุปโภค-บริโภค ๑ กองทุน (ร้านค้าจำหน่ายสินค้าชุมชน) กลุ่มอาชีพ ๒๗ กองทุน [กลุ่มแม่บ้านทำขนมปัง กลุ่มน้ายาล้างจาน น้ายาปรับผ้านุ่ม น้ามันเหลือง แหนม น้ำพริก ประมงน้ำเค็ม ปลูกสวนส้ม (เขียวหวานบางมด) เลี้ยงไก่ หัวไชฉนละคร กระเทียมแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร ดอกไม้ประดิษฐ์และของชำร่วย] กลุ่มร้านค้าย่อย โบว์ประดิษฐ์และพวงมาลัยธนาคารชยะ (รับฝากขยะรีไซเคิลจากสมาชิกธนาคารชยะและรับซื้อขยะรีไซเคิลจากประชาชนทั่วไป) กลุ่มบริการและสงเคราะห์ ๕ กลุ่ม (กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ ๒ กลุ่ม กลุ่มกองทุนให้สมาชิกกู้ยืมแก้ไข้ปัญหาเฉพาะฉุกเฉิน ๑ กลุ่ม กลุ่ม

การสงเคราะห์ร่วมกับกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเพื่อการศึกษาดูตัวอย่างละ ๑ กลุ่ม) ส่วนใหญ่การดำเนินงานของกองทุนชุมชนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของกองทุนชุมชน ปัญหาของกองทุนชุมชนที่มีก็คือ กลุ่มออมทรัพย์ สมาชิกไม่ชำระคินหนี้ สมาชิกไม่เข้าใจระบบการทำงานของกองทุน ปัญหาขาดบุคลากรในการทำงาน กลุ่มอาชีพมีปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบ ปัญหาน้ำเน่าเสียทำให้วัตถุดิบมีจำนวนน้อยลง ทำให้เป็นปัญหาด้านผลผลิตของกลุ่มไม่ เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด ขาดความชำนาญด้านการตลาด ทำให้มีปัญหาการหาแหล่งจำหน่ายสินค้า และความไม่คุ้มทุนทำให้ขาดทุน

กลุ่มจำหน่ายสินค้ามีปัญหา มีสินค้าจำหน่ายไม่ครบคลุมความต้องการของผู้บริโภค บางรายการต้นทุนสูงไม่สามารถนำมาจัดจำหน่ายแก่ผู้บริโภคได้ และส่วนหนึ่งที่ทำให้รายได้หายไปเนื่องจากสินค้าชำรุดเสียหายและหมดอายุ

๓. การฝึกอาชีพ

งานด้านการส่งเสริมอาชีพของกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานครมี

(๑) **โรงเรียนฝึกอาชีพ กรุงเทพมหานคร ๑๐ แห่ง** ได้แก่ โรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร โรงเรียนบางรัก โรงเรียนดินแดง ๑ โรงเรียนดินแดง ๒ โรงเรียนปอนไก่ โรงเรียนอาทรสังฆะวัฒนะ (ทุ่งครุ) โรงเรียนหลวงพ่อดำวัดศักดิ์ ชูตินทรโร

อุปถัมภ์ (หนองแขม) โรงเรียนคลองเตย โรงเรียนม้วน บำรุงศิลป์ (ลาดพร้าว) โรงเรียนหนองจอก โรงเรียนกาญจนสิงหาสน์ (ตลิ่งชัน) เปิดสอนวิชาช่างอุตสาหกรรม การทำขนมอาหาร เสื้อผ้า อัญมณี เครื่องประดับ ตัดผม เสริมสวย การจัดดอกไม้ ดอกไม้ประดิษฐ์ นวดฝ่าเท้า เป็นต้น ทั้งหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาว การฝึกอาชีพเกษตรหลักสูตรระยะสั้น การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อและอนุรักษพันธุกรรมพืช มีผู้เข้ารับการฝึกอบรมปีละ ๗,๕๐๐ คน

(๒) ศูนย์ฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร มี ๘ แห่ง ได้แก่ ศูนย์ฝึกอาชีพพลุมพินี ศูนย์ฝึกอาชีพวัดธรรมมงคล (พระโขนง) ศูนย์ฝึกอาชีพวัดวรจรยาวาส (บางคอแหลม) ศูนย์ฝึกอาชีพบางพลัด ศูนย์ฝึกอาชีพจตุจักร ๒ มีนบุรี ศูนย์ฝึกอาชีพบางกอกน้อย ศูนย์ฝึกอาชีพหลักสี่ และศูนย์ฝึกอาชีพมหาวิทยาลัยรามคำแหง เปิดสอนหลักสูตร ๒ วุฒิปัตร์ หลักสูตรเรียนน้อยกว่า ๑๒๕ ชั่วโมง และหลักสูตรเรียนมากกว่า ๑๒๕ ชั่วโมง

(๓) วิทยาลัยชุมชนกรุงเทพมหานคร และวิทยาลัยชุมชนเครือข่าย ๘ แห่ง โดยกำหนดให้โรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร ดินแดง ๑ เป็นวิทยาลัยชุมชนกรุงเทพมหานคร และโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานครอีก ๘ แห่ง เป็นวิทยาลัยชุมชนในเครือข่าย สภาวิทยาลัยชุมชน กรุงเทพมหานคร มีตัวแทนภาครัฐ และภาคเอกชน

ควบคุมดูแลการบริหารจัดการการเรียนการสอนให้เป็นไปตามความต้องการของตลาดแรงงาน คณะกรรมการบริหารวิทยาลัยชุมชนแต่ละแห่งประกอบด้วย ผู้นำชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทนจากสถานศึกษาที่อยู่ใกล้เคียง และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณาเปิดหลักสูตรที่ชุมชนสนใจและต้องการหลักสูตรที่เปิดสอนในวิทยาลัยชุมชนมี ๔ หลักสูตร คือ หลักสูตรระดับอนุปริญญา หลักสูตร ปวช. ปวส. หลักสูตรระยะสั้น และหลักสูตรซ่อมเสริม สำหรับประชาชนทั่วไป

(๔) ร้านผลิตภัณท์ฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร อยู่ในโรงเรียนฝึกอาชีพ กรุงเทพมหานคร (ดินแดง ๒) เป็นสถานที่เผยแพร่ผลงานและงานบริการสาขาวิชาต่าง ๆ ของนักศึกษา

๔. งานส่งเสริมอาชีพการเกษตร
กรุงเทพมหานคร มีการจัดฝึกอบรมให้แก่ประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม หรือสนใจการเกษตร เช่น

- โครงการส่งเสริมเกษตรกรปลูกไม้ผลปลอดภัยจากสารพิษ
- โครงการส่งเสริมพืชสมุนไพร และผักพื้นบ้าน
- โครงการฝึกอาชีพการเกษตรในพื้นที่เขตชั้นนอก
- โครงการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษ

- โครงการฝึกอาชีพเกษตรสัญจร
- โครงการฝึกอาชีพเกษตรหลักสูตรระยะสั้น

บทสรุป

แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางพระราชทานที่มุ่งประสงค์ให้ประชาชนชาติไทยมีความสามารถในการพึ่งตนเอง สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างพออยู่พอกิน มีความมั่นคงในชีวิตอย่างมั่นคงและยั่งยืน แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติได้เป็นอย่างดี ทั้งระดับบุคคลและครอบครัวชุมชน และระดับประเทศ แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเกษตรกร ได้แก่ เกษตรทฤษฎีใหม่ ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอนคือ ขั้นที่หนึ่ง การสร้างความพอเพียงเลี้ยงตัวเองได้ของเกษตรกร บนพื้นฐานของความประหยัด ขจัดรายจ่ายโดยการเกษตรทฤษฎีใหม่ การแบ่งสรรที่ดินตามหลัก ๓๐ : ๓๐ : ๓๐ : ๑๐ เพื่อความมั่นคงของการผลิตโดยมีนาข้าว แหล่งน้ำ ทำการเกษตรผสมผสาน และที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง ขั้นตอนที่สอง เป็นเรื่องเศรษฐกิจชุมชน รวมพลังกันเป็นกลุ่มทำการผลิต การตลาด การจัดการ และด้านสวัสดิการ การศึกษาและการพัฒนาสังคม ขั้นตอนที่สาม เป็นการสร้างเครือข่ายอาชีพและการรวมพลังกันในระดับประเทศทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชน

ด้านเงินทุน การผลิต การตลาด การจัดการข้อมูลข่าวสาร เพื่อสร้างความมั่นคงให้แก่สถาบันครอบครัว เศรษฐกิจชุมชน และประเทศ ส่วนแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับผู้อยู่นอกภาคเกษตร หรือคนที่อยู่ในเมือง ได้แก่ การดำรงชีวิตอย่างประหยัด อยู่แต่พอดี ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย มีเหตุมีผล มีสติรอบคอบ มีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต และเอื้ออาทรต่อชุมชนและสังคม

เศรษฐกิจชุมชน เป็นหนทางหนึ่งที่จะทำให้ชุมชนมีความพอเพียง และมีความมั่นคงในชีวิต สมาชิกของชุมชนสามารถมีงานทำ มีรายได้พอเพียงที่จะเลี้ยงอาชีพได้ไม่ต้องดิ้นรนทุกข์ยาก มีหนี้สินล้นพ้นตัว สามารถมีเงินออมเหลือเก็บไว้ใช้ในยามจำเป็น และเพื่อการพัฒนาปรับปรุงที่อยู่อาศัย และสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตอื่น ๆ และเพื่อการลงทุนพัฒนาอาชีพ เพื่อความมั่นคงในชีวิต ชุมชนสามารถมีเงินออมเป็นกองทุนส่งเสริม ช่วยเหลือสมาชิกที่เดือดร้อนหรือเพื่อจัดสวัสดิการและบริการสาธารณประโยชน์แก่ชุมชน และเพื่อการขยายกิจกรรมของเศรษฐกิจชุมชน

เศรษฐกิจชุมชน หรือวิสาหกิจชุมชนอาจมีได้หลายรูปแบบ ทั้งกลุ่มออมทรัพย์ กองทุนชุมชน สหกรณ์ร้านค้าชุมชน บัณฑิตชุมชน โรงเรียนชุมชน ประปาชุมชน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพต่าง ๆ กลุ่มแม่บ้านผลิตแชมพูสระผม น้ำยาล้างจาน กลุ่ม

ทอผ้า กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า กลุ่มแม่บ้านรับซักรีดเสื้อผ้า กลุ่มผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ กลุ่มบริการรถรับจ้างสาธารณะในชุมชน กลุ่มเกษตรปลูกข้าว ปลูกผักปลอดสารพิษ เกษตรกรสวนผลไม้ กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงปลุสัตว์ กลุ่มประมงน้ำจืด กลุ่มประมงน้ำเค็ม กลุ่มแปรรูปอาหาร กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตร และเครื่องตีสมุนไพรมูล กลุ่มแปรรูปสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหารและยา เป็นต้น ความสำเร็จของเศรษฐกิจชุมชน ได้แก่ ความสามารถในการรวมกลุ่มชุมชน ความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมทุน ของสมาชิกในชุมชน ความสามารถในการบริหารจัดการของผู้นำชุมชน และคณะกรรมการชุมชน แหล่งเงินทุน และเงินทุนหมุนเวียน ความสามารถในการสร้างผลิตภัณฑ์และการแปรรูปวัตถุดิบ ที่มีคุณภาพและมาตรฐาน ทรัพยากรในท้องถิ่นและแหล่งวัตถุดิบ การตลาด ข้อมูลข่าวสาร ความสามารถในการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงทั้งระดับชุมชน ระดับจังหวัดและระดับประเทศ ตลอดจนการสนับสนุนจากภาคราชการ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

รัฐบาล พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร ได้มีนโยบายเน้นหนักที่การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่เป็นเศรษฐกิจฐานราก เพื่อให้ชุมชนและครอบครัวมีความพอเพียงทางเศรษฐกิจตามแนวพระราชดำริ โดยการสนับสนุนด้านเงินทุนแก่ชุมชน

ตามโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ ๑ ล้านบาท จำนวน ๗๔,๐๐๐ กองทุน เพื่อให้ชาวชนบทและชุมชนเมืองสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพที่ชุมชนบริหารจัดการด้วยตนเอง และโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่สนับสนุนให้มีการสร้างงาน สร้างอาชีพ ให้แก่ชุมชน โดยส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนมีความสามารถและมีความถนัด เพื่อเป็นพื้นฐานของการพึ่งตนเอง และโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านหรือชุมชน (โครงการ SML) ที่มีการจัดสรรงบประมาณโดยตรงให้ประชาชนในหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนนำไปแก้ไขปัญหาส่วนรวม เพื่อการดำรงชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพที่มั่นคงและยั่งยืน โดยประชาชนเป็นผู้บริหารจัดการเอง (ร่วมคิด-ร่วมทำ) เป็นต้น

กรุงเทพมหานครได้มีการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความพอเพียงในระดับเศรษฐกิจชุมชนของกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีอยู่ถึง ๑,๗๔๕ ชุมชน มีประชากรอยู่อาศัยมากกว่า ๑.๖ ล้านคนมาก่อนแล้ว โดยผ่านงานของกองพัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชนในอดีต หรือสำนักพัฒนาสังคมในปัจจุบัน ทั้งในด้านการส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ ผ่านโรงเรียนฝึกอาชีพ ศูนย์ฝึกอาชีพ และวิทยาลัยชุมชน กองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง (กองทุน ๑ ล้านบาท) กองทุนชุมชน กองทุนพัฒนาชุมชนของกรุงเทพ

มหานคร การส่งเสริมและสนับสนุน คณะกรรมการชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ส่งเสริมกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มร้านค้าจำหน่ายสินค้าในชุมชน กลุ่มอาชีพต่าง ๆ กลุ่มบริการและสงเคราะห์โครงการประกวดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับกรุงเทพมหานคร และการส่งเสริมกลุ่มอาชีพการเกษตรสำหรับเกษตรกรที่อยู่ในเขตเมืองรอบนอก

นอกจากนั้น กรุงเทพมหานคร ในยุคที่มี นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ได้เพิ่มความสำคัญของแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้คนกรุงเทพมหานคร มีความเป็นอยู่ที่พอเพียงมากขึ้น โดยให้กำหนดเป็นประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนา กรุงเทพมหานคร โดยการเพิ่มศักยภาพเศรษฐกิจชุมชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีแผนงานมุ่งส่งเสริมและสร้างอาชีพ และการจ้างงาน การรณรงค์ให้ประชาชนมีความรู้ในด้านการบริหารเงินออม ครอบครัวยุคใหม่และเงินลงทุน การทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย การฝึกอาชีพ ให้การสนับสนุนกองทุนชุมชน การส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและแหล่งเงินทุน ให้มีตลาดจำหน่ายสินค้าในชุมชน การส่งเสริมการท่องเที่ยวและการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชนและโครงการสนับสนุนการเกษตรแบบครบวงจร ตั้งแต่กระบวนการผลิต การจัดเก็บ การขนส่ง และจัดตลาด การเสริม

สร้างปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เพื่อส่งเสริมการลงทุนซึ่งจะช่วยให้คนกรุงเทพมหานครมีงานทำมากขึ้น ตลอดจนมีโครงการพัฒนาศักยภาพชุมชนและผู้นำชุมชนให้สามารถช่วยเหลือและพัฒนาตนเองได้ ซึ่งจะเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

แต่อย่างไรก็ตาม มีประเด็นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของกรุงเทพมหานครที่ควรได้รับความสนใจเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

๑. โครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ของกรุงเทพมหานคร โดยการรณรงค์เชิญชวนประชาชนผู้อยู่อาศัยหรือประกอบอาชีพในกรุงเทพมหานครจำนวน ๑ ล้านคน ร่วมใจกันตั้งปณิธานว่าจะทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ของตนเองหรือครอบครัว เพื่อให้เกิดวินัยการใช้จ่าย รู้จักการใช้จ่ายเงินอย่างถูกต้อง คุ่มค่า และเหลือเก็บออม อันเป็นการน้อมนำแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตนั้น เป็นโครงการที่ควรได้รับการสนับสนุนส่งเสริมและให้ความร่วมมือโดยประชาชนกรุงเทพมหานครเนื่องจากในปัจจุบันประชากรกว่าร้อยละ ๖๐ ของประชากรทั้งหมด ๑๐ ล้านคน ของกรุงเทพมหานครอยู่ในฐานะที่มีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายประจำเดือนอยู่แล้ว การรณรงค์ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของตนเองและ

ครอบครัว และมีวินัยในการใช้จ่าย จะช่วยให้ประชาชนมีนิสัยประหยัดมัธยัสถ์ สามารถมีเงินเหลือออมไว้ใช้ในยามจำเป็นได้ แต่อย่างไรก็ตามความสามารถในการออมของแต่ละบุคคลไม่เท่ากัน นอกจากจะขึ้นอยู่กับความพยายามในส่วนตัวแล้ว ความสามารถในการสร้างรายได้เพิ่มขึ้นจะเป็นส่วนที่สำคัญมากกว่า สำหรับผู้ที่มีรายได้น้อยไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพที่จำเป็นขั้นพื้นฐานอยู่แล้ว การประหยัดมัธยัสถ์มากเกินไปจะกลายเป็นการสร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองมากขึ้น หรืออาจสร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้ที่อยู่ใกล้เคียงได้ ดังนั้น กรุงเทพมหานครควรที่จะให้ความสำคัญแก่โครงการส่งเสริมอาชีพทั้งการฝึกอาชีพหลัก หรืออาชีพเสริมให้แก่ผู้ที่มีรายได้น้อยหรือคนว่างงาน โดยเฉพาะผู้ที่ประกอบอาชีพนอกระบบ เช่น คนค้าเร่ หาบเร่แผงลอย มอเตอร์ไซค์รับจ้าง คนเก็บขยะ คนรับซื้อของเก่า คนเร่ร้อนไร่ที่อยู่อาศัยและผู้ประกอบอาชีพผิดนอกกฎหมาย เช่น โสเภณี ยาเสพติด การพนัน หรือโดยการจัดตลาดนัดชุมชนเพื่อขายสินค้าราคาถูก ตลอดจนการจัดหางานให้ประชาชนทำโดยการจัดตลาดนัดแรงงานให้ผู้ว่างงาน หรือผู้หางานใหม่ ได้พบปะกับผู้ประกอบการเพื่อให้ผู้ที่มีรายได้น้อยหรือผู้ว่างงานได้มีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น และสามารถมีชีวิตอย่างพอเพียงได้มากขึ้น รวมทั้งรณรงค์ให้นายจ้างจ่าย

ค่าจ้างและค่าตอบแทนในระดับที่เหมาะสมแก่ลูกจ้าง

นอกจากนั้น ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมิได้มุ่งเฉพาะความพอเพียงทางด้านเศรษฐกิจหรือการมีเงินเหลือออมได้เท่านั้น ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควรต่อผลกระทบใด ๆ ที่มาจากการเปลี่ยนแปลง ทั้งภายนอกและภายใน ความสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ความเอื้ออาทร ความรอบรู้ที่เหมาะสม การดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบระมัดระวัง กรุงเทพมหานครจึงควรจะได้รณรงค์ให้ประชาชนกรุงเทพมหานครได้ตระหนักถึงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างรอบด้านด้วย มิใช่มุ่งเฉพาะการแสวงหาความพอเพียงทางเศรษฐกิจ และการออมทรัพย์ซึ่งอาจจะได้มาโดยวิธีการที่ไม่ถูกต้อง ทั้งทางด้านศีลธรรมและกฎหมายบ้านเมือง

๒. ศูนย์ส่งเสริมการบริหารเงินออมครอบครัวกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้เปิดบริการแล้ว ใน ๑๒ สำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร นอกจากจะให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับเรื่องการออมเงิน หรือวิธีการบริหารเงินในหักออกเงยแล้ว ควรให้ความสำคัญในเรื่องการหาแหล่งเงินทุนกู้ยืมให้แก่ผู้มาขอรับบริการ เพื่อนำไปใช้ในการลงทุน เพื่อเพิ่ม

รายได้มากกว่า เนื่องจากผู้ที่สนใจจะเข้ามาขอรับบริการคำแนะนำทางการเงินจากภาคราชการหรือสถาบันการเงิน ภาคเอกชนส่วนใหญ่แล้ว น่าจะเป็นผู้ต้องการแหล่งสินเชื่อเพื่อการลงทุนมากกว่าเป็นผู้ต้องการฝากเงินออมหรือเป็นผู้ที่ไม่มีความรู้หรือความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งลงทุนทางการเงิน นอกจากนั้น การให้คำปรึกษาแนะนำประชาชนในด้านการลงทุนทางการเงินในตลาดหลักทรัพย์ หรือสถาบันการลงทุนของภาคเอกชน ควรจะได้คำนึงถึงและระมัดระวังเรื่องความมั่นคงปลอดภัยและความเสี่ยงภัยทางการเงินของผู้ลงทุนให้มากด้วย มิฉะนั้นอาจจะกลายเป็นการสร้างปัญหาและเป็นการซ้ำเติมความไม่พอเพียงให้แก่คนกรุงเทพมหานครมากขึ้น นอกจากนั้น กรุงเทพมหานครควรเข้าไปให้การสนับสนุนบรรดากลุ่มออมทรัพย์ สหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียน ซึ่งเป็นสถาบันการเงินที่มีอยู่ในชุมชนต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร ให้มีบทบาทในการให้การสนับสนุนทางการเงินแก่ประชาชนในชุมชนมากขึ้น โดยที่ไม่คิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมในอัตราที่สูงเกินไป

๓. การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ควรได้รับการสนับสนุนจากกรุงเทพมหานครมากขึ้น ทั้งในด้านเงินทุนอุดหนุนกองทุนชุมชน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอาชีพ ร้านค้าชุมชน กลุ่มบริการและสงเคราะห์ การให้

คำปรึกษาแนะนำแก่ชุมชนในด้านการเลือก การสร้าง การพัฒนาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมชุมชน การจัดหาแหล่งวัตถุดิบ การตลาด ทั้งการส่งเสริมร้านค้าจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน ตลาดนัดชุมชน การติดต่อประสานห้างสรรพสินค้าในการจำหน่ายสินค้าชุมชน การจัดงานประกวดและแสดงผลผลิตภัณฑ์ชุมชนดีเด่น การส่งเสริมการส่งออก การส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรวมวงจรตลอดจนการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ชุมชน การสนับสนุนการบริหารจัดการชุมชน และส่งเสริมการทำแผนชุมชนและการพัฒนาผู้นำชุมชน การสร้างจิตสำนึกในความรับผิดชอบและความซื่อสัตย์สุจริตของคณะกรรมการและสมาชิกของชุมชน และการสร้างเครือข่ายชุมชน เชื่อมโยงทั้งระดับจังหวัดและระดับประเทศ

๔. การฝึกอาชีพให้ประชาชนในชุมชน ควรได้รับการสนับสนุนมากขึ้น ทั้งด้านงบประมาณและกำลังคน เนื่องจากอาชีพเป็นหนทางที่ดีที่สุดที่จะทำให้ประชาชนมีงานทำและมีรายได้ที่เพียงพอแก่การดำรงชีวิตอย่างถูกต้องตามกฎหมายและศีลธรรม ทั้งโดยการจัดการฝึกอาชีพที่หลากหลายสาขาวิชาชีพมากขึ้นทั้งในโรงเรียนฝึกอาชีพ ศูนย์อาชีพ และวิทยาลัยชุมชนกรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยสถาบันการศึกษาชั้นสูงในพื้นที่ ร่วมกันจัดการฝึกอบรมวิชาชีพด้านต่าง ๆ ทั้ง

ในรูปการจัดฝึกอบรมวิชาชีพพระยะสัน ระยะเวลา ทั้งในเวลาราชการ ตอน กลางคืน และวันหยุดราชการ และ การจัดหน่วยการฝึกอาชีพเคลื่อนที่ เข้าไปในชุมชน

๕. การจัดระเบียบสังคมกรุงเทพมหานคร การทำให้ประชาชน ในกรุงเทพมหานครทั้ง ๑๐ ล้านคน มีชีวิตที่พอเพียง เรียบง่าย ประหยัด มัธยัสถ์ได้นั้น จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งกรุงเทพมหานคร ภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการเงิน และองค์กรพัฒนาเอกชน เช่น กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงแรงงาน กระทรวงพัฒนา สังคม และความมั่นคงมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการท่องเที่ยว สำนักงาน ตำรวจแห่งชาติ การเคหะแห่งชาติ ธนาคารและสถาบันการเงิน สถาบัน การศึกษา และสถาบันศาสนา วัด โรงเรียนและชุมชน ในการจัดระเบียบ กรุงเทพมหานคร ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม ความปลอดภัยในชีวิตและ ทรัพย์สิน การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน การสร้างงาน การปรับอัตราค่า จ้างขั้นต่ำให้เหมาะสม การประกัน สังคม การประกันการว่างงาน การ ประกันสุขภาพ การจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐาน การศึกษาแบบต่อเนื่อง

และการจัดหาบริการสังคมพื้นฐาน อื่น ๆ ให้ทั่วถึงทุกกลุ่มประชาชน การพัฒนาชุมชนแออัด ทั้งทางด้าน กายภาพและสังคม การจัดระเบียบ หาบเร่แผงลอย ผู้ค้าเร่ คนเก็บขยะ ผู้ค้าของเก่าเร่ร่อน การจัดการคน เร่ร่อนไร้ที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุ เด็ก เร่ร่อน โสเภณี และคนพิการ และ กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพเศรษฐกิจนอกระบบต่าง ๆ การปราบปรามยาเสพติด การพนัน และสถานบริการบันเทิงต่าง ๆ แหล่งมั่วสุม อาชญากรรม ต่าง ๆ เป็นต้น

บรรณานุกรม

กรุงเทพมหานคร

๑. ชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ
๒. คู่มือชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ กรุงเทพมหานคร สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล

๑. แผนบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๑

๒. สถิติ ๒๕๕๑ กรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร สำนักพัฒนาสังคม กองการ พัฒนาชุมชน กองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมือง กรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานคร คณะกรรมการดำเนินการ โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระ ราชดำริ ของกรุงเทพมหานคร สรุปผล การดำเนินการเกษตรทฤษฎีใหม่ และ เศรษฐกิจพอเพียง

กรุงเทพมหานคร สำนักพัฒนาชุมชน (สำนัก พัฒนาสังคมในปัจจุบัน)

๑. ๑๐ ปี การพัฒนาชุมชน
๒. ๑๑ ปี การพัฒนาชุมชน
๓. คู่มือปฏิบัติงานกองทุนพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร สำหรับเจ้าหน้าที่กรุง เทพมหานคร
๔. รายงานผลการศึกษาการดำเนินงาน ของกองทุนชุมชน

ไพฑูริย์ นิมิตติ และ เตชพล ฐิตยารักษ์ เศรษฐกิจชุมชน : ความมั่นคงของเศรษฐกิจฐานราก วารสารเศรษฐกิจและสังคม ปีที่ ๔๑ ฉบับที่ ๖ พฤศจิกายน-ธันวาคม ๒๕๕๑ เจาะลึกชุมชนไทย : ศักยภาพ และโอกาสการพัฒนาสู่ความยั่งยืน หน้า ๒๘-๓๑

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ

๑. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่ง ชาติ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙)
๒. วารสารเศรษฐกิจและสังคม ปีที่ ๔๑ ฉบับที่ ๒ มีนาคม-เมษายน ๒๕๕๑ เศรษฐกิจนอกระบบกับการบริหารจัดการ ที่ดีของภาครัฐ

๑. วารสารเศรษฐกิจและสังคม ปีที่ ๔๑ ฉบับที่ ๖ พฤศจิกายน-ธันวาคม ๒๕๕๑ เจาะลึกชุมชนไทย : ศักยภาพและโอกาส การพัฒนาสู่ความยั่งยืน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

๑. เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร มีนาคม ๒๕๕๘
๒. นานาคำถามเกี่ยวกับปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง มีนาคม ๒๕๕๘
๓. กรณีศึกษาชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง สิงหาคม ๒๕๕๘

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษ เพื่อการประ- สานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระ ราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียง กรกฎาคม ๒๕๕๘